

GHID PRACTIC PENTRU MONITORIZAREA DREPTURILOR COPILULUI DE CĂTRE AVOCATUL POPORULUI PENTRU PROTECȚIA DREPTURILOR COPILULUI

*Expert, Violeta Cojocaru,
doctor habilitat, profesor universitar, Facultatea de Drept, USM*

Acest ghid a fost elaborat cu sprijinul
financiar al UNICEF (Moldova)

CUPRINS

Introducere.....	3
Legislația pertinentă.....	5
Repere conceptuale.....	6
Metodologia de investigație	7
Metode de culegere a datelor.....	9
Pași de urmat în procesul de monitorizare.....	11
Participarea copiilor în procesul de monitorizare	19
Concluzii.....	20
Anexe 1 Planul vizitei de monitorizare.....	22
Anexa 2 Chestionar de aplicare practică.....	23
Anexa 3 Indici pentru monitorizarea implementării Convenției ONU cu privire la drepturile copiilor.....	93
Anexa 4 Tabele-model pentru a stabili nivelul de respectare/implementare a drepturilor.....	101

INTRODUCERE

Potrivit Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), art. 1, alin. 3 "Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor copilului își exercită atribuțiile pentru asigurarea respectării drepturilor și a libertăților copilului și realizării, la nivel național, de către autoritățile publice centrale și locale, de către persoanele cu funcție de răspundere de toate nivelurile a prevederilor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului."

Monitorizarea drepturilor copilului este o componentă importantă în activitatea Avocatului Poporului pentru protecția drepturilor copilului

Obiectivele sale principale după părerea noastră, sunt: monitorizarea respectării drepturilor copilului în țară, a implementării reformelor instituționale și a noii legislații; monitorizarea atență a indicatorilor din sectorul social; monitorizarea atență a indicatorilor referitori la copii din diverse domenii.

Reperul reglementărilor de bază în materia drepturilor copilului expuse unitar într-o viziune modernă a devenit Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, care a stabilit 4 categorii principale de drepturi ale copilului: a) **măsuri generale, drepturi civile, măsuri speciale de protecție**; b) **mediul familial și formele alternative de îngrijire**; c) **sănătatea și bunăstarea copilului**; d) **educația, recrearea, cultura**.

Prin urmare, conform acestei concepții normative, orice copil are dreptul la viață, dreptul la un nume, la o naționalitate, are dreptul – în măsura posibilului – să-și cunoască părinții și să fie îngrijit de aceștia. În acest sens, copiilor trebuie să li se asigure condiții pentru a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de servicii medicale și de recuperare.

În virtutea dreptului la o educație de calitate, care poate să le asigure egalitatea de șanse și dezvoltarea personalității lor, ei au dreptul la învățământ primar obligatoriu și gratuit, la asigurarea accesului la cursuri profesionale, liceale și universitare, la servicii de informare și de orientare școlară și profesională.

Statele au obligația de a asigura supraviețuirea și dezvoltarea copiilor la potențialul maxim al resurselor de care aceștia dispun, că drepturile tuturor copiilor trebuie respectate indiferent de rasa, etnia sau naționalitatea fiecăruia, de culoarea pielii, de limba vorbită, de religia practică, de sex, de situație materială, copiii trebuind să fie protejați împotriva oricărei forme de discriminare și să beneficieze de dreptul la libertate de expresie, de opinie, de dreptul de a avea o religie, precum și de cel de a dispune de acces la informații, libertate de asociere, în genere, de afirmarea și exercitarea tuturor drepturilor lor fără excepție.

De asemenea, este subliniată obligația Statului de a lua măsuri pozitive de promovare a drepturilor copiilor prin încurajarea implicării și participării lor la luarea deciziilor care îi afectează sub aspectul nevoilor și intereselor lor. Ca atare, toți copiii au drepturi și toate acestea sunt menționate clar în convenție, potrivit căreia copiii din lumea întreagă au dreptul la protecție împotriva oricărei influențe negative, abuz, violență și exploatare și dreptul la participare deplină la viața familială, culturală și socială, adulții și guvernele având responsabilități și obligații de îndeplinit pentru a se asigura că drepturile tuturor copiilor sunt respectate.

Principiile generale stabilite de Convenția cu privire la drepturile copilului:

- Recunoașterea tuturor drepturilor pentru fiecare copil aflat în jurisdicția statului respectiv, fără discriminare de vreun fel;
- Interesul superior al copilului;
- Dreptul inerent la viață, la supraviețuire și dezvoltare;
- Respectul pentru opinia copilului, posibilitatea de a se exprima în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește.

Acest ghid va servi drept reper Avocatului Poporului pentru protecția drepturilor copilului în vederea stabilirii mecanismului de monitorizare, evaluare și raportare a implementării recomandărilor Comitetului ONU privind drepturile copilului

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ (selectiv)

1. **Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994**
2. **Convenția OIM nr.182 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor.** Aderarea prin Legea Nr. 849 din 14.02.2002
3. **Convenția europeană asupra recunoașterii și executării deciziilor privind supravegherea copiilor și restabilirea supravegherii copiilor.** Aderarea prin Legea Nr.315 din 18.07.2003
4. **Convenția ONU cu privire la drepturile copilului.** Aderarea la Convenție prin Hotărârea Parlamentului nr.408-XII din 12.12.90. În vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993.
5. **Protocolului facultativ la Convenția privind drepturile copilului cu privire la implicarea copiilor în conflicte armate.** Aderare prin Hotărârea Parlamentului nr. 15-XV din 06.02.2004
6. **Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului referitor la vânzarea de copii, prostituția și pornografia infantilă.** Aderare prin Hotărârea Parlamentului nr. 29-XVI din 22.02.2007
7. **Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale.** Aderare prin Hotărârea Parlamentului nr. 1468 din 29.01.1998
8. **Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii.** Aderare prin Hotărârea Parlamentului nr. 1468 din 29.01.1998
9. **Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului.** Aderare prin Hotărârea Parlamentului nr 707 din 10.09.1991
10. **Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale.** Aderare prin Legea nr 263 din 19.12.2011
11. **Codul Familiei nr. 1316-XIV din 26.10.2000**
12. **Codul Educației al Republicii Moldova nr 152 din 17.07.2014**
13. **Codul de Procedură Civilă nr. 225 din 30.05.2003**
14. **Codul Contravențional al Republicii Moldova nr 218 din 24.10.2008**
15. **Legea nr. 338 din 15.12.1994** privind drepturile copilului
16. **Legea Nr. 547 din 25.12.2003** asistenței sociale
17. **Legea nr.45-XVI din 1.03.2007** cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie
18. **Legea nr. 99 din 28.05.2010** privind regimul juridic al adopției
19. **Legea Nr. 123 din 18.06.2010** cu privire la serviciile sociale
20. **Legea nr. 30 din 09.03.2013** cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informație
21. **Legea nr. 140 din 14.06.2013** privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți

REPERE CONCEPTUALE

Mecanismul de monitorizare, evaluare și raportare a nivelului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale copilului stabilește modul de efectuare al procesului de monitorizare, evaluare și raportare servind drept reper Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.408-XII din 12.12.1990, precum și Legea nr. 338-XIII din 15.12.1994 privind drepturile copilului, Legea cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației, nr. 30 din 07.03.2013, Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, nr. 140 din 14.06.2013 etc.

În sensul prezentei Convenției ONU cu privire la drepturile copilului apare, în primul rând, conștientizarea necesității de a aborda copilul altfel, respectiv ca un subiect al drepturilor sale, și nu ca un obiect de drepturi, dar și angajarea într-un proces lung, complicat, care necesită multe intervenții de transformare a abordării copilului în ansamblul drepturilor sale, pornind de la obligațiile pe care Republica Moldova și le-a asumat în momentul în care a ratificat Convenția.

Drepturile copilului cuprinse în Convenție, în vederea monitorizării, urmează a fi structurate în 4 categorii:

1. Măsuri generale, drepturi civile, măsuri speciale de protecție:

- **Principii generale:** Articolul 2: Nediscriminarea; Articolul 3: Interesul superior al copilului; Articolul 6: Supraviețuirea și dezvoltarea; Articolul 12: Opinia copilului.
- **Drepturi civile și libertăți:** Articolul 7: Numele și cetățenia; Articolul 8: Păstrarea identității; Articolul 13: Libertatea de expresie; Articolul 14: Libertatea de gândire, conștiință și religie; Articolul 15: Libertatea de asociere; Articolul 16: Protejarea vieții private; Articolul 17: Accesul la informare corespunzătoare; Articolul 37 (a): Tortura și relele tratamente.
- **Măsuri de protecție specială:** Articolul 22: Copiii refugiați; Articolul 30: Copiii minorității sau ai altor populații indigene; Articolul 32: Exploatarea prin muncă a copilului; Articolul 33: Abuzul de droguri; Articolul 34: Exploatarea sexuală; Articolul 35: Vânzarea, traficul și răpirea; Articolul 36: Alte forme de exploatare; Articolul 37 (b)-(d): Privarea de libertate; Articolul 38: Conflictul armat; Articolul 40: Administrarea justiției pentru minori.

2. Mediul familial și formele alternative de îngrijire:

- Articolul 5: Îndrumarea părinților și dezvoltarea capacității copiilor; Articolul 9: Separarea de părinți; Articolul 10: Reunificarea familiei; Articolul 11: Transferul ilegal și împiedicarea întoarcerii; Articolul 18 (1), (2): Responsabilitatea părinților; Articolul 19: Protejarea față de abuzuri și neglijare; Articolul 20: Protecția copiilor lipsiți de sprijinul familial; Articolul 21: Adopția; Articolul 25: Revederea periodică a plasamentului; Articolul 27 (4): Pensia alimentară; Articolul 39: Îngrijirea recuperatorie.

3. Sănătatea și bunăstarea copilului:

- Articolul 6: Supraviețuirea și dezvoltarea; Articolul 18 (3): Accesul la servicii de îngrijire și facilități; Articolul 23: Copiii cu dizabilități; Articolul 24: Serviciile de sănătate; Articolul 26: Securitatea socială; Articolul 27 (1)-(3): Nivelul de viață.

- 4. Educația, recrearea, cultura:** Articolul 12: Opinia copilului; Articolul 17: Accesul la informare corespunzătoare; Articolul 28: Educația; Articolul 29: Scopurile educației; Articolul 31: Timpul liber, recrearea și activitățile culturale.

METODOLOGIA DE INVESTIGAȚIE

Metodologia de investigație urmează a fi divizată în trei compartimente: **monitorizarea** – se concentrează asupra analizei performanțelor pe termen scurt comparate ce ceea ce s-a planificat, **evaluarea** – reprezintă o unealtă de apreciere, care măsoară rezultatele, obiectivele și impactul, **raportarea** – stabilește gradul de punere în aplicare a recomandărilor. Vom defini fiecare din aceste etape:

Prin **monitorizare** se efectuează analiza și controlul respectării drepturilor copilului enunțate de Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, a obiectivelor și termenelor prevăzute de autoritățile implicate în acest proces și a subiecților implicați în viața copilului (din domeniul protecției sociale, ocrotirii sănătății, educației, familiei, ș.a.). Procesul de monitorizare pornește de la stabilirea clară a ceea ce urmează a fi analizat (poate fi vorba de situația tuturor drepturilor copilului, doar a unora dintre ele, de serviciile acordate copiilor în dificultate) și de la identificarea unui set de indicatori, în raport cu obiectivele stabilite.

Monitorizarea nivelului de respectare a drepturilor copilului implică următoarele **obiective**:

- Compararea rezultatelor obținute cu rezultatele prevăzute;
- Analiza stadiului de realizare a recomandărilor;
- Analiza eficacității utilizării resurselor.

Subiecții procesului de monitorizare sunt:

- Copiii;
- După caz, persoanele în grija cărora se află copiii, sau în tutela cărora se află (în scopul evitării separării de familia biologică sau cea extinsă);
- Instituțiile/persoanele cu funcție de răspundere responsabile de realizarea dreptului specific al Convenției;
- Instituția responsabilă de elaborarea și diseminarea materialului metodologic de implementare a dreptului specific reglementat de Convenție.

Indicii ce urmează a fi folosiți în procesul de monitorizare:

- Legislație internațională și națională potrivit indicatorilor:

1. Evoluție,
2. Aplicabilitate,
3. Armonizarea legislației interne cu cea internațională,
4. Coerența legislației naționale (responsabilități),
5. Existența standardelor. Statutul acestora. Respectarea lor și măsuri în caz de încălcare.

- Instituții și servicii existente:

1. Cine implementează/coordonează/monitorizează serviciile?
2. Eficiența / eficacitatea - metode și instrumente de măsurare,
3. Respectarea, promovarea și prevenirea încălcării drepturilor copilului (categoriile care sunt în dificultate),

4. Standarde. Ce aduc nou? Cine verifică respectarea lor?
5. Rapoarte de activitate - accesibilitate și transparență,
6. Programe de specialitate - formare inițială și continuă a personalului, supervizare,
7. Gradul de descentralizare a serviciilor,
8. Comunicarea/ corelarea activităților la nivel inter-instituțional. Cine finanțează? Cine evaluează și monitorizează? Cine și cui raportează?

- Strategii, planuri, programe:

1. Ce programe/ strategii există?
2. Gradul de acoperire,
3. Adecvare,
4. Dezvoltare,
5. Implementare,
6. Raportare – măsurare,
7. Eficiență/ eficacitate,
8. Finalitate și impact.

- Campanii:

1. Tipuri de campanii (prevenire/ creștere a gradului de conștientizare),
2. Cui se adresează?
3. Nivelul de implementare (național, regional, local),
4. Adecvare,
5. Cine le dezvoltă (sectorul public sau privat)?
6. Cine le finanțează / implementează / monitorizează?
7. Analiza rezultatelor - măsurare; impact,
8. Raportarea și diseminarea rezultatelor.

- Activitatea ONG:

1. Gradul în care reflectă necesitățile pe plan local,
2. Modalitatea și gradul de implicare a comunității locale,
3. Acreditare, licențiere – norme, proceduri, actorii responsabili, măsuri,
4. Acoperă toate segmentele Convenției cu privire la drepturile copilului, se adresează tuturor copiilor?
5. Accesibilitate,
6. Credibilitate, transparență/ rapoarte,
7. Eficiență, eficacitate,
8. Relația cu autoritățile locale, instituții publice, factori de decizie, alți actori,
9. Sustenabilitate,
10. Implicare în elaborarea sau modificarea legislației,
11. Capacitatea de absorbție a fondurilor (structurale),
12. Rețele de ONG – uri,
13. Comunicare/ corelarea activităților/ parteneriate (public-privat, public-public, privat-privat).

Tehnica de apreciere a nivelului de respectare a drepturilor copilului:

- analiza opiniilor experților, reprezentanților ONG-lor la capitolul investigat,
- efectuarea cercetării din birou (analiza impactului politicilor publice în domeniul drepturilor copilului, precum și a mecanismelor de implementare a acestora),
- examinarea documentației existente,
- analiza informației obținute în cadrul discuțiilor cu personalul instituției unde sunt plasați copiii, precum și cu copiii,
- analiza informației obținute prin mijloace tehnice (aparat de fotografiat, aparat de măsurare a umidității, luminozității ș.a.),
- racordarea informației obținute la reglementările naționale, cât și internaționale la care Republica Moldova face parte,
- analiza jurisprudenței CEDO.

Prin **evaluare** se examinează opiniile beneficiarilor privind gradul de respectare a drepturilor copilului, inclusiv prin participarea copiilor. Opiniile vor fi solicitate cu referire la resursele investite și obiectivele realizate, pe de altă parte rezultatele obținute și impactul acestora.

Evaluarea nivelului de respectare a drepturilor copilului se va efectua sub 3 aspecte esențiale:

1. normativ (dacă există metodologii, acte normative de implementat în practică);
2. instituțional (dacă există necesitatea creării unor instituții noi sau perfecționarea celor existente în scopul asigurării drepturilor copilului, aici se va ține cont de posibilitățile financiare ale instituției, condițiile materiale, numărul și pregătirea personalului și calitatea serviciilor prestate);
3. modul de realizare a drepturilor copilului și impactul asupra acestuia (în baza indicatorilor statistici, precum și a concluziilor comisiei psihopedagogice va fi evaluat impactul acțiunilor întreprinse de către stat și bunăstarea copilului).

Raportarea – presupune coordonarea informațiilor obținute, a datelor și exprimarea lor într-o formă utilă. Prezentarea raportului Avocatului Poporului pentru drepturile copilului, care va supraveghea procesul de monitorizare și diseminarea/publicarea, întreprinderea acțiunilor de reacționare după caz.

METODE DE CULEGERE A DATELOR

1. Analiza documentelor

Reprezintă o metodă folosită în studiul fenomenelor, evenimentelor, după ce acestea au avut loc. Statisticile, rapoartele, diversele publicații existente constituie doar câteva din tipurile de documente ce fac obiectul analizei. Această metodă poate oferi răspunsuri specifice la întrebări privind situația drepturilor copilului sau poate constitui un punct de plecare în realizarea unor noi demersuri de cunoaștere, oferind repere pentru analiza și compararea datelor obținute prin alte metode de cercetare.

2. Ancheta pe bază de chestionar

Constituie o metodă de obținere a unor date cantitative, care poate fi aplicată cu eficiență unui eșantion de mari dimensiuni. Informațiile obținute pot fi atât factuale, obiective, dar și subiective, reprezentate de opiniile persoanelor care participă la monitorizare. Ancheta pe bază de chestionar se poate desfășura atât în rândul populației adulte, cât și în rândul copiilor. În cazul acestora din urmă este necesară stabilirea unei vârste minime de la care copilul poate fi inclus în eșantion, astfel încât respondentul să prezinte un nivel de dezvoltare intelectuală care să permită înțelegerea întrebărilor și oferirea răspunsurilor aferente acestora.

3. Ancheta pe bază de interviu (individual sau de grup)

Interviul individual poate fi un mod foarte productiv de culegere a informațiilor de natură calitativă, referitoare la o temă privind drepturile copilului. Spre deosebire de metodele cantitative (ancheta pe bază de chestionar, analiza de conținut etc.) interviul are avantajul că oferă o imagine mai profundă, particulară și explicativă asupra unor aspecte constatate prin intermediul altor mijloace. În unele situații, interviurile individuale scot la iveală aspecte foarte personale sau delicate pe care subiectul nu este dispus să le împărtășească altfel.

Interviul de grup se numără printre tehnicile calitative prin care se pot identifica punctele comune, dar și divergențele de opinie între diferitele categorii de actori în domeniul drepturilor copilului. În același timp, interviul de grup, spre deosebire de cel individual, are o dinamică aparte de care trebuie să se țină cont, astfel încât fiecare participant să se simtă liber în a-și exprima opiniile, indiferent dacă acestea sunt sau nu în acord cu cele dezirabile sau cu cele expuse de colegii de interviu.

4. Sondajul de opinie

Este o formă particulară a anchetei, care investighează aspecte subiective, precum atitudini, percepții ale indivizilor, opinii, motivații, etc. Este util îndeosebi atunci când se urmărește distribuția cantitativă a opiniilor între diferite categorii de populație.

5. Studiul de caz

Studiul de caz permite prezentarea sintetică, uneori chiar și în detaliu – atunci când se consideră necesar – a unei situații concrete în care se află copiii sau familiile, identificându-se o serie de probleme specifice acelei situații, dar și eventualele căi de soluționare a acestora.

6. Observația

Este o metodă de cercetare concretă, de teren, prin intermediul căreia pot fi surprinse evenimente în desfășurarea lor reală, comportamente (atât verbale cât și non-verbale), relații inter-umane, acțiuni, rezultate ale acțiunilor, etc.

În vederea culegerii datelor, se pot solicita informații instituțiilor publice cu atribuții în domeniile care fac obiectul monitorizării, ori se poate apela la experiența organizațiilor neguvernamentale active în domeniul protecției drepturilor copilului. Totodată, pot fi întreprinse noi demersuri de cunoaștere, dacă informația existentă până în acel moment este insuficientă. Prin urmare, informații utile pot fi cuprinse în:

- statistici furnizate de instituțiile statului cu rol în monitorizarea drepturilor copilului;
- statistici furnizate de institutele de cercetare publice sau private, relevante pentru situația drepturilor copilului;
- rapoarte, cercetări, evaluări ale ONG active în domeniul protecției drepturilor copilului;
- rapoarte cu privire la activitatea serviciilor destinate protecției drepturilor copilului; practicile în domeniu;
- legislația internă, norme și standarde de funcționare a serviciilor, instituțiilor;
- legislația internațională, rapoarte, cercetări ale organismelor internaționale/interguvernamentale;
- mass-media.

PAȘI DE URMAT ÎN PROCESUL DE MONITORIZARE

1. Pregătirea efectuării vizitei de monitorizare implică:

- stabilirea obiectului de monitorizare;
- instruirea/pregătirea echipei de monitorizare;
- implicarea, la necesitate, a specialiștilor, experților din exterior în echipa de monitorizare;
- colectarea informației de fond:
 1. *din surse primare* (de la instituția monitorizată prin interpelări, demersuri sau din publicațiile de pe sit-ul acestora);
 2. *din surse secundare* (de la alți actori, inclusiv și de la experți, specialiști implicați în echipa de monitorizare);
- elaborarea planului de monitorizare¹.

2. Efectuarea monitorizării prin analiza indicatorilor:

- indicatori de rezultat,
- indicatori de impact,
- indicatorii cantitativi.

Indicatorii menționați se extind asupra următoarelor aspecte:

- existența cadrului normativ de implementare a normei juridice;
- existența cadrului instituțional de realizare a normei invocate;
- analiza surselor de informații pentru monitorizare.

3. Efectuarea vizitei de monitorizare:

a) Evaluarea locului amplasării instituției, condițiile externe ale acesteia:

Locația (sursa: observații personale):

- Descrierea locației instituției;
- Zona plasării (mediu urban, mediu rural);
- Accesibilitatea prin intermediul transportului public;
- Existența gardienilor/sisteme de înregistrare a vizitatorilor la intrare și ieșire.

b) Discuții cu administrația instituției (intervievarea sau discuție în formă liberă):

Instituția (surse: discuții cu directorul instituției, studierea documentației):

- Finanțarea instituției (sursele de finanțare și în ce volum; bugetul total);
- Accesibilitatea informației despre buget și cheltuieli pentru publicul larg;
- Concretizarea dacă au fost monitorizate drepturile copilului în această instituție anterior (solicitați detalii);

Regulamentul instituției și regulamentele de ordine interioară :

- regulamentul instituției și regulamentele interioare – ce domenii reglementează, de către cine și când au fost elaborate; de către cine au fost aprobate, cine poate introduce modificări;
- cui i se poate adresa copilul privind dezacordul cu serviciile oferite, terapia psihosocială aplicată sau tratamentul și condițiile de trai;
- procedura (comportamentul angajaților) în cazuri excepționale – părăsirea samovolnică a instituției, furt, consumarea alcoolului, suicid etc. ;
- regulile de comportament al angajaților în cazuri de criză sau de înrăutățire a stării copiilor (profesionalismul angajaților);

¹ vezi anexa nr.1;

- securitatea copiilor și a angajaților;
- nivelul de cunoaștere de către angajați și rezidenți a regulamentului de ordine interioară.

Copiii (surse: copiii, angajați, șefii de secții, director, observații personale):

- Capacitatea oficială (numărul locurilor/paturilor);
- Numărul persoanelor internate/plasate la momentul vizitei;
- Numărul aproximativ de fete, băieți (%);
- Numărul aproximativ al beneficiarilor după categorii de vârstă: sub 3 ani, între 6 și 16 de ani, mai mari de ani;
- Durata medie de aflare în instituție;
- Numărul copiilor limitați în capacitate de exercițiu (este instituită tutela/curatela, cauza?);
- Cine sunt tutorii/curatorii? (membrii familiei, angajații instituției, directorul instituției etc.);
- Numărul copiilor externati în ultimele 12 luni (integrați în societate sau transferați în alte instituții);
- Numărul copiilor care au decedat în ultimele 12 luni;
- Vârsta copiilor decedați, cauza decesului;
- Care este procedura de investigare a decesului;
- Criteriile (princiipiile) de plasare a beneficiarilor în camere (sex, vârstă, diagnostic etc);
- Categoriile de beneficiari (conform diagnosticului stabilit).

Dosarul personal al copilului (sursa: administrația instituției, beneficiarii) :

- locul păstrării dosarelor personale ale copiilor;
- documentele existente în dosarul personal;
- dacă în dosarul personal există programul individual de reabilitare, ce prevede acesta și dacă serviciile oferite corespund cu indicațiile stabilite în program;
- cine are acces la dosarul personal;
- cine e responsabil de ducerea evidenței dosarelor personale;
- cine e responsabil de perfectarea documentelor necesare din dosarul personal.

Angajații (surse: directorul instituției, personalul administrativ, personalul medical, infirmierele, personalul auxiliar):

- numărul total al angajaților
 - asistenți sociali;
 - kinetoterapeuți;
 - infirmiere;
 - psihologi;
 - educatori/profesori specializați (pentru educarea abilităților de autoîngrijire, de autodeservire, precum pentru a putea fi integrați în societate);
 - medici;
 - surori medicale;
 - alte categorii de angajați în dependență de specificul instituției (specialiști, experți).
- câți copii revin unui medic, unui psiholog, unui educator/profesor, unui asistent social, unei infirmiere;
- cât timp durează tura de serviciu a fiecărui angajat; câți copii revin unei infirmiere;
- cât timp durează tura unei infirmiere, unei surorii medicale de serviciu; câte infirmiere și câte surori medicale sunt de serviciu concomitent;

- funcții vacante (suficiența asistenților sociali, psihologilor, surorilor medicale, infirmierelor ș.a.);
- nivelul profesional al personalului angajat - specializarea, posibilități de perfecționare (detalii);
- starea încăperilor pentru personal (dotarea cabinetelor medicale, psihologice, sălilor pentru terapii, pentru educare, existența odăilor pentru infirmiere, asistenți sociali, medici și surorile medicale de serviciu, odăilor pentru odihnă și recreare amenajate etc.);
- instruirea personalului privind modul de abordare a beneficiarilor aflați în situații de criza (în cazuri de agravare a stării psihice și psihologice a copilului cu dizabilități mintale, precum și în cazul copiilor cu nevoi speciale);
- măsuri de protejare a personalului aflat în contact nemijlocit cu copiii cu dereglări mintale ce au un comportament agresiv (vaccinare, măști și/sau haine de protecție, sisteme de alarmă, posibilitatea de a contacta între angajați prin intermediul telefonului și altor dispozitive, măsuri de securitate întreprinse);
- dificultățile existente în activitatea asistenților sociali, psihologilor, infirmierilor, medicilor, surorilor medicale, a personalului auxiliar.

c) Condițiile de eligibilitate și de plasare a copiilor:

1. Internarea în instituția selectată de autoritățile competente:

- procedura și modul de luare a deciziei privind eligibilitatea copilului;
- procedura și modul de luare a deciziei privind locul plasării, contingentul de copii cu care se va afla într-o cameră;
- modul de perfectare a documentației;
- numărul copiilor internați în baza cererii părinților/tutorilor;
- numărul copiilor declarați incapabili, internați prin decizia autorității tutelare;
- examinarea periodică a rezidenților (la ce interval de timp?).

2. Participarea copilului la luarea deciziilor în privința sa:

- modul de manifestare a consimțământului/dezacordului copilului privind plasarea în instituție;
- modul de manifestare a consimțământului la tratamentul/terapia de reabilitare psihosocială precum și la administrarea medicamentelor;
- modul de participare a copilului la deciziile privind serviciile ce urmează să i se ofere, precum și la elaborarea programului individual de reabilitare;
- modul și pârghiile oferite de administrarea instituției pentru contestarea deciziilor luate în privința sa.

d) Condițiile de trai:

1. Starea tehnică a clădirii/clădirilor (sursa: observația grupului de monitorizare și administrația instituției):

- vechimea (anul construirii);
- ultima reparație (perioada; capitală; cosmetică);
- starea tencuiei;
- acoperișul;

- existența infrastructurii care să ofere electricitate suficientă, încălzire și apă;
 - existența infrastructurii deteriorate: geamuri și uși stricate, pereți deteriorați etc.;
 - starea igienică generală (curățenie adecvată);
 - accesul la aer liber;
 - accesibilitatea infrastructurii pentru copiii cu dizabilități fizice și senzoriale;
 - separarea adecvată a zonelor pentru băieți și fete.
2. *Iluminarea și ventilarea* (surse: copiii/tutorii/părinții, observații personale):
- suficiența luminii (existența locurilor unde copiii au acces la lumină de intensitate adecvată);
 - aer proaspăt - posibilitatea de a aerisi dormitoare, de a deschide ferestrele (de oferit detalii).
3. *Dormitoare* (surse: copiii/tutorii/părinții, documentele, observațiile personale; vizitați diferite dormitoare în diferite unități și colectați informația de mai jos cu diferite ocazii):
- metrajul m²;
 - numărul paturilor;
 - posibilitatea copiilor de a alege cu cine să stea în dormitor sau sunt forțați să stea cu altcineva (oferiți detalii);
 - care este gradul de confort în dormitoare;
 - suficiența lenjeriei și a cuverturilor de calitate, și curățenie adecvată;
 - posibilitatea de a dispune de obiecte personale (ați observat obiecte personale și fotografii în jurul paturilor?);
 - existența spațiilor separate pentru fiecare copil pentru păstrarea bunurilor personale – dulapuri, noptiere etc.;
 - posibilitatea de a dispune liber de lucrurile personale.
4. *Igiena* (surse: angajații, copiii/tutorii/părinții, observațiile personale):
- accesibilitatea dușurilor și toaletelor (ușor/greu accesibil, locul aflării acestora, suficiența cantitativă (pentru câte persoane), cât timp au acces beneficiarii la acestea, modul de acces);
 - utilizează angajații aceleași toalete ca și copiii;
 - intimitatea – existența infrastructurii (toaale, dușuri) separate pentru băieți și fete;
 - sunt echipate dușurile și toaletele cu uși sau sunt comune;
 - curățenia și respectarea normelor igienice;
 - existența hârtiei de veceu și a săpunului;
 - disponibilitatea consumabilelor igienice pentru copii și adolescente;
 - obiectele de igienă puse la dispoziția copiilor de către administrație;
 - cât de des au posibilitate copiii să facă duș (mai ales adolescenții).
5. *Îmbrăcămintea și așternuturile* (surse: copiii/tutorii/părinții, angajații, observațiile personale):
- Pot copiii să poarte haine la alegerea lor (sunt hainele proprii sau nu);
 - cum se spală hainele și cât de des;
 - unde sunt uscate hainele (există uscătorii amenajate?);
 - cât de des este schimbată lenjeria de pat și prosoapele (inclusiv cea a beneficiarilor care nu se pot îngriji de sine stătător).
6. *Alimentarea* (surse: copiii/tutorii/părinții, angajații, observațiile personale din bucătărie și din cantină în timpul preparării și luării meselor):
- descrierea cantinei (suficiența spațiului pentru luarea mesei);

- cantitatea, calitatea și diversitatea hranei, cine elaborează și semnează meniul;
- bugetul alocat pentru alimentare (anual, pentru pacient zilnic);
- sunt prevăzute și respectate diete speciale (conform prescripției medicale, din motive religioase etc.);
- numărul meselor organizate în decursul zilei;
- timpul meselor, regularitatea (rezonabilitatea) intervalelor dintre mese;
- atractivitatea bucatelor;
- valoarea nutritivă a bucatelor;
- bănuieli rezonabile de subnutriție a copiilor (de oferit detalii);
- posibilitatea primirii hranei și băuturilor în afara orelor de masă;
- posibilitatea de a primi produse alimentare de la rude.

7. Apa (surse: angajații, copiii/tutorii/părinții, observațiile personale):

- calitatea apei;
- accesibilitatea apei la orice oră pentru toți copiii.

8. Dreptul la corespondență:

- posibilitatea copiilor de a comunica în mod privat cu oricine prin scrisori poștale, telefon sau poștă electronică fără limitări sau restricții;
- accesul liber la telefon și convorbiri telefonice în mod privat;
- posibilitatea de a utiliza telefonul mobil personal, inclusiv în mod privat;
- posibilitatea de a accesa internetul, inclusiv în mod privat;
- posibilitatea angajaților de a oferi copiilor asistență, dacă este nevoie, la utilizarea telefonului sau internetului, și la scrierea scrisorilor;
- corespondența – existența cutiilor poștale, procedura de înmânare a corespondenței, verificarea corespondenței (cine, cum și în ce cazuri verifică corespondența).

9. Libera circulație:

- dacă copiii le este permis să se deplaseze liber pe teritoriul instituției (dacă există anumite spații unde accesul le este interzis?);
- dacă există un program bine stabilit când copilul are voie să părăsească teritoriul instituției și când să revină;
- care e procedura de dispunere a părăsirii teritoriului instituției pentru copii;

10. Terapia/consilierea psihologică (sursa: administrația, psihologul, copiii/tutorii/părinții, documentația):

- dacă există psiholog, câți copii îi revin unui psiholog;
- cât de des psihologul se întâlnește cu copiii;
- întâlnirile sunt individuale sau în grup?
- există o divizare a copiilor după diagnoză și respectiv terapii psihologice pentru fiecare tip de boală (ex: pentru copii cu dizabilități locomotorii, senzoriale, mintale, copii orfani etc.);
- care sunt serviciile psihologice oferite de către psiholog în cadrul instituției?

11. Educația/recalificarea profesională (sursa: administrația, angajații, copiii/tutorii/părinții, documentația):

- tipul de exerciții, de lecții oferite copiilor (cum se lucrează cu copiii de a educa aptitudini de autoîngrijire și de autodeservire);

- dacă se practică lecții de instruire generală (a scrie, a citi);
- dacă se organizează cursuri meșteșugărești (lemnărie, cusătorie, croșetării ș.a.);
- ce măsuri sunt luate de facilitare a integrării în societate a copilului (terapia ocupațională, ergoterapia, reprofesionalizarea).

12. Timpul liber (angajații, copiii/tutorii/părinții):

- cum este folosit timpul liber de către copiii;
- ce oportunități le oferă administrația instituției;
- dacă sunt organizate anumite manifestări culturale, artistice (ce anume, care e periodicitatea, din ce mijloace).

13. Dreptul de proprietate a beneficiarilor (sursa: administrația, copiii/tutorii/părinții, documentația):

- copiii dețin dreptul de proprietate asupra unor bunuri mobile sau imobile? dacă da ce informații dețineți?;
- cum și cine administrează, și gestionează bunurile copiilor în timpul aflării în instituție.

e) **Interviarea copiilor** (copiii sunt selectați fie pe un anumit criteriu sau spontan reieșind din situația existentă). În cazul interviării copiilor este necesar de stabilit inițial obiectivul de bază a acestor discuții. În dependență de obiectivul dat vor fi selectați copiii pentru interviare.

f) **Dreptul la protecție socială:**

1. Dreptul la prestații sociale (ajutor material, alocații):

- nr. copiilor ce beneficiază de plăți sociale;
- cum se achită, cine o ridică, când.

2. Dreptul la ajutor umanitar (sursa: administrația instituției, copiii/tutorii/părinții):

- instituția beneficiază de ajutoare umanitare?
- dacă da: cine oferă ? periodicitatea? care e procedura de primire?
- care e procedura de oferire a ajutorului material copiilor? după ce criterii?
- cine e responsabil de primirea și gestionarea bunurilor obținute prin ajutorul umanitar?

3. Programul individual de reabilitare și incluziune socială a copiilor (administrația instituției, copiii/tutorii/părinții, documentația):

- o procedura de stabilire a serviciilor individuale necesare copilului pentru implementare a programelor individuale de reabilitare (cine? cum? când?);
- o procedura de implementare a serviciilor sociale, medicale, educaționale întru realizarea programului individual de reabilitare;
- o modul de supraveghere a procedurii de implementare a programului individual de reabilitare;
- o cine evaluează eficiența serviciilor prestate?
- o care sunt indicatorii calitativi de evaluare a eficienței serviciilor prestate întru realizarea programului individual de reabilitare;
- o cine e responsabil de modul de realizare a programului individual de reabilitare și incluziune socială a copiilor?

4. Dreptul la servicii de reabilitare sociale:

- ce servicii sociale sunt prestate pe teritoriul instituției (terapia de grup, socioterapia ș.a.);

- toți copiii cu dizabilități locomotorii beneficiază de mijloace ajutătoare tehnice? care e procedura de obținere a dreptului la un mijloc ajutător tehnic (proteze, orteze etc);
- copiii cu dizabilități senzoriale dețin mijloace ajutătoare tehnice?;
- care sunt problemele cu care se confruntă cel mai des asistentul social.

5. Dreptul la integrare în societate (oferirea unui loc de trai, unui loc de studii, unui loc de muncă):

- care e procedura de integrare în societate a copiilor;
- cum este selectat locul de trai al copilului, de unde și din ce mijloace? (*dacă există un proiect social de aflat detalii*);
- nr. de copii integrați în societate (nr. de copii integrați în familia biologică, nr. de copiii integrați în familia extinsă și nr. de copii orfani integrați în societate);
- nr. de copii școlarizați;
- nr. de copiii integrați în câmpul muncii;
- dacă se oferă consiliere periodică familiilor în care au fost integrați copiii instituției (în ce condiții);
- cum sunt supravegheați foștii beneficiari ai instituției în comunitate? .

g) Dreptul la ocrotirea sănătății (surse: directorul, angajații, copiii/tutorii/părinții, documente, observații personale):

Accesibilitatea serviciilor de ocrotire a sănătății

- o dacă există dificultăți în obținerea asistenței medicale și îngrijirilor necesare pentru cei care au nevoie de ea;
- o cele mai importante probleme de sănătate invocate de copii în ultimul an;
- o accesul copiilor la verificarea regulată a stării sănătății, periodicitatea;
- o achitarea serviciilor pentru ocrotirea sănătății (cine le achită, cum);
- o ce se întâmplă atunci, când tutelații nu au posibilitatea să achite serviciile medicale care nu sunt incluse în Programul Unic de asigurări medicale obligatorii;
- o ce tipuri de evaluări și tratament sunt disponibile în cazul crizelor;
- o existența și utilizarea instrumentarului medical de unică folosință;
- o nivelul de asigurare cu medicamente de bază și cu medicamente pentru destinație specială (surse de finanțare, în cazul lipsei acestora - cine le procură, cine plătește);
- o alte piedici în beneficierea de serviciile medicale;
- o posibilitatea copiilor de a solicita, la necesitate, serviciile unui medic în dependență de necesități;
- o de ce tip de instruire dispune medicul terapeut în soluționarea problemelor de sănătate ale copiilor;
- o posibilitatea copiilor de a cere, la necesitate, ajutorul unei surori medicale sau a infirmierului;
- o dispun surorile medicale și infirmierii de instruire specială în îngrijirea copiilor cu dizabilități severe;
- o care este calitatea generală a îngrijirilor oferite de surorile medicale și infirmieri;
- o câte ore pe săptămână este prezentă o soră medicală calificată în unitate;

Medicamentele pentru stările mintale și fiziologice:

- o disponibilitatea și accesibilitatea medicamentelor prescrise, după preț;
- o administrarea medicamentelor corespunde recomandărilor pentru practicile clinice;
- o condițiile de păstrare a medicamentelor;

- în ce măsură sunt luate în serios de către personalul medical efectele secundare ale medicamentelor, invocate de tutelați;
- în ce măsură sunt luate în considerare preferințele copiilor/tutorilor/părinților referitor la administrarea medicamentelor de către personalul medical (spre exemplu, calea de administrare);
- există dovezi de supradozare cu medicamente a copiilor, pentru a ușura administrarea instituției în loc să se asigure beneficiul personal al individului (observați efectele secundare la unele medicamente – adormire, salivare, incapacitate de a comunica, zăpăceală);
- există probe că personalul de serviciu dispune de prea multă libertate în utilizarea medicamentelor (utilizarea sedativelor drept medicamente obligatorii);
- ce se întâmplă atunci, când copilul refuză să-i fie administrate medicamente;
- modalitatea de documentare a tratamentului și dozelor prescrise beneficiarului (unde se fac înregistrările scrise);
- corespunderea dozelor administrate condițiilor clinice (sesizați dacă nu sunt administrate dozele pentru comoditatea angajaților sau pentru pedepsirea copiilor).

e) Modul de evaluare a stării generale a copilului:

- periodicitatea evaluării stării copilului (starea psihiatrică, psihologică, fizica și socială);
- cine o efectuează?;
- care sunt indicatorii de bază folosiți la determinarea posibilității integrării în comunitate a copilului?;
- cine emite decizia privind necesitatea transferului copilului în comunitate sau plasarea în alt serviciu? care e procedura?;
- cine supraveghează situația copilului în comunitate?.

4. Raportul final

Întocmirea raportului se va baza pe acumularea informației/ rapoartelor de la fiecare membru al grupului de monitorizare, inclusiv și de la experții/specialiștii independenți antrenați în grupul de lucru (fiecare membru al grupului de monitorizare urmează timp de 15 zile să prezinte raport pe compartimentul său persoanei responsabile de întocmirea raportului final.

Raportul va conține:

- a) liste de activități, cu procentaje de îndeplinire,
- b) analize în timp a recomandărilor,
- c) grafice-rețea,
- d) diagrame Gantt de eșalonare calendaristică a activităților.

În caz de necesitate se recomandă solicitarea suplimentară a informației de la instituția monitorizată. Raportului final va conține toate compartimentele examinate (partea analitică precum și statistica prezentată în formă de tabele, grafice).

PARTICIPAREA COPIILOR ÎN PROCESUL DE MONITORIZARE

Tipuri de activități desfășurate de copii

În procesul monitorizării situației drepturilor copilului, participarea copiilor poate avea loc individual, în grupuri de copii ori împreună cu adulții.

În *culegerea informațiilor* copiii pot avea în vedere:

- activitățile lor de zi cu zi, interacțiunea cu diferite persoane sau medii (mediul școlar, cluburi ale copiilor și tinerilor, discotecă, grupul de prieteni);

- expunerea la situații de risc (abandon școlar, consum de droguri, trafic de copii, exploatarea muncii, delincvența juvenilă, etc.);

În această etapă copiii pot desfășura diferite **activități interactive** de culegere a informației - focus grupuri, mese rotunde, dezbateri, aplicarea de chestionare, efectuarea de sondaje.

De asemenea, ei pot analiza informațiile scrise deja existente, informațiile oficiale publicate pe internet și pot monitoriza mijloacele de informare în masă, este necesară o culegere periodică a informațiilor, pentru a se evita pierderea datelor.

În *analiza informației* culese, copiii trebuie să țină cont de următoarele aspecte:

- necesitatea filtrării informației și stabilirea unor criterii de obiectivitate, pentru a putea obține informații clare și concise;

- clasificarea informației în funcție de criteriile cele mai semnificative (ex.: cauzele de apariție a unui fenomen).

Analiza efectuată de către copii se va face pe baza experienței proprii, putând apela la ajutorul specialiștilor și a instituțiilor specializate.

Copiii pot desfășura următoarele **acțiuni**, pornind de la concluziile monitorizării drepturilor copiilor:

- redactarea de petiții, informarea celor abilitați să intervină și promovarea schimbării;

- lobby, advocacy, informare prin intermediul mass-media și al internetului;

- desfășurarea de activități de voluntariat, în vederea modificării situației existente;

- participarea la planificarea și derularea de campanii informative în școli, în grupurile de prieteni, etc.

Rezultatele participării și diseminarea lor

Participarea copiilor în analiza situației drepturilor copilului conferă rezultate ce pot fi utilizate de către:

- copii și tineri: colegi, prieteni, beneficiari ai serviciilor sociale etc.;

- Guvern și alte instituții publice: ca suport pentru planificarea și derularea acțiunilor proprii;

- organizații neguvernamentale: pentru elaborarea de proiecte și implicarea copiilor;

- mass - media: în scopul exercitării unei presiuni asupra instituțiilor publice responsabile;

- actori de la nivel internațional: pentru atragerea suportului necesar rezolvării unor probleme la nivel național;

- opinia publică.

Formele de promovare a rezultatelor procesului de monitorizare pot fi: galerii foto, piese de teatru, dezbateri, seminarii, broșuri informative, rapoarte, ghiduri, etc.

CONCLUZII

Orice fel de politică la nivel național ar trebui să facă o referire și la copil sau măcar să facă o analiză a impactului și cu referire la acesta. Convenția ONU cu privire la drepturile copilului reprezintă o etapă superioară față de Declarația drepturilor omului. Așa cum Pactul Internațional privind drepturile sociale și economice a reprezentat, la mijlocul anilor '60, o nouă etapă în sistemul de drepturi ale omului. Convenția reprezintă o nouă viziune de drepturi complexe, fiind cu siguranță mai greu de implementat la nivel calitativ.

În opinia noastră o instituție independentă de structura guvernamentală care să poată face monitorizarea aplicării Convenției este absolut necesară, iar Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor copilului trebuie să fie o instituție puternică, articulată, dispunând de o capacitate reală de analiză și sinteză, dar și factor de echilibru și soluții pentru puterea legislativă.

Prin urmare, acest Ghid are menirea de a înlesni procesul de monitorizare, evaluare și raportare a nivelului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale copilului din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului prin prezentarea și a unui set de anexe, în acest sens, cu aplicabilitate practică. Preconizat pentru stimularea reflecției independente, a capacității de analiză și înțelegere a realităților sociale, *Ghidul practic pentru monitorizarea drepturilor copilului de către Avocatul Poporului pentru drepturile copilului* îi va ajuta pe monitori.

Planul vizitei de monitorizare
la instituția _____(denumirea/ localitatea)

Vizita e planificată pe data de _____

Echipa de monitorizare:

X _____

Y _____

Z _____

Nr.	Compartimentele cercetate	Aspectele ce urmează a fi monitorizate	responsabili
1		-	X
2		-	Y
3		-	X

În temeiul (*norma actului normativ/legislativ care împuternicește instituția să desfășoare acțiunea de monitorizare a respectării drepturilor copilului în instituțiile unde sunt plasați*), membrii echipei de monitorizare vor examina amplitudinea respectării Regulamentului intern al instituției, fixând o atenție sporită asupra următoarelor aspecte: (*se identifică aspectele esențiale ce urmează a fi evaluate*)

Chestionar de aplicare practică

Probleme specifice în aplicarea articolului 2

- Este inclus principiul nediscriminării, prevăzut în Convenție cu referire expresă la copii, în Constituția țării respective, dacă există vreuna, și în sistemul ei legislativ?
- drepturile prevăzute sunt recunoscute pentru toți copiii din jurisdicția respectivă, fără discriminare, inclusiv pentru
 - copiii de alte naționalități?
 - refugiați?
 - emigranți ilegali?
- A identificat statul grupurile de copii cele mai defavorizate și mai vulnerabile?
- A identificat statul prioritățile, obiectivele și programe de acțiune constructivă pentru reducerea discriminării împotriva grupurilor de copii defavorizate și vulnerabile?
- Legislația, politicile statului respectiv garantează nediscriminarea copiilor pe motive ce țin de părinți sau de susținătorii legali, cum ar fi
 - rasa?
 - culoarea?
 - sexul?
 - limba?
 - religia?
 - opiniile politice sau alte opinii?
 - originea națională?
 - originea etnică?
 - averea?
 - un eventual handicap?
 - nașterea?
 - alte împrejurări?

- Se centralizează datele clasificate pe diferite criterii pentru monitorizarea discriminării în exercitarea drepturilor copilului, precum și discriminarea între copii care locuiesc în zone urbane și cei din zonele rurale?
- Include monitorizarea aplicării fiecăruia dintre drepturile garantate de către Convenție luarea în considerare a principiului nediscriminării?
- Asigură legislația, politicile preconizate și practicile desfășurate în statul respectiv o protecție eficientă a copilului împotriva tuturor formelor de discriminare, a sancțiunilor motivate de:
 - situația sa familială, inclusiv cea maritală?
 - activitățile?
 - opiniile declarate?
 - convingerile părinților săi, susținătorilor săi legali sau ale membrilor familiei sale?

Probleme specifice în aplicarea articolului 3

Articolul 3(1)

Este principiul interesului superior al copilului, care prevalează în toate acțiunile referitoare la copii, reflectat în

Constituție

Legislația care se aplică

- centrelor publice de asistență socială?
- centrelor particulare de asistență socială?
- în instanțe judecătorești?
- în cadrul autorităților administrative?
- în cadrul organismelor legislative?

Este cerută luarea în considerație a interesului superior al copilului aflat în suferință – prin evaluarea impactului asupra acestuia – în cadrul legislației, al luării de decizii administrative, al politicilor și practicilor, la toate nivelurile guvernamentale, referitoare la

- alocațiile bugetare pentru sectorul social și pentru copii, între și în cadrul diverselor departamente guvernamentale?
- securitatea socială?
- planificare și dezvoltare?
- mediul înconjurător?
- locuințe?
- transport?
- sănătate?
- educație?
- servicii?
- administrarea instanțelor pentru minori?
- legislația penală (de exemplu, efectele pe care le poate avea o sentință dată părinților asupra copiilor)?
- Există prevederi legislative referitoare la copii, în care interesul superior al copilului să fie văzut ca un considerent «important» mai degrabă decât unul de primă importanță?
- Acolo unde legislația cere stabilirea interesului superior al copilului aflat în împrejurări speciale, au fost adoptate criterii compatibile cu principiile Convenției?

Articolul 3(2)

- Cere legislația în vigoare statului asigurarea ocrotirii și protecției necesare bunăstării fiecărui copil, mai ales în cazurile în care acestea nu sunt prevăzute prin alte instrumente legislative?
- Prevede legislația în vigoare ocrotire și protecție în caz de dezastru național? Există o monitorizare adecvată, care să permită estimarea aplicării prevederilor pentru toți copiii?

Articolul 3(3)

A spus statul reexaminarea tuturor instituțiilor, serviciilor și lăcașelor care au responsabilități față de copii, publice sau particulare, cu scopul de a veghea ca funcționarea acestora să fie conformă cu normele referitoare la

- securitatea socială?
- sănătate?
- protejarea copilului față de toate formele de violență și abuz?
- numărul și competența personalului?
- compatibilitatea cu toate celelalte prevederi ale Convenției?
- inspectarea și supervizarea de către organisme independente?

Probleme specifice în aplicarea articolului 4

Au fost puse în acțiune mecanisme guvernamentale permanente

- pentru a asigura o coordonare adecvată a politicilor elaborate?
- între departamentele guvernamentale centrale?
- între guvernele centrale și locale?
- între politicile economice și sociale?
- pentru a se asigura o evaluare eficientă a politicilor referitoare la copii?
- pentru a se asigura o monitorizare eficientă a aplicării Convenției?
- Aceste mecanisme se află în legătură directă cu instituțiile guvernamentale care stabilesc direcțiile politice generale și bugetele de stat?
- Principiul priorității interesului superior al copilului este oficial adoptat la toate nivelurile decizionale și bugetare

Este suficient procentul destinat cheltuielilor sociale la nivel

- național?
- local?

Este suficient procentul destinat copiilor la nivel

- național?
- local?

Există reglementări funcționale pentru o analiză bugetară la nivel național și la diferite nivele guvernamentale, pentru a se stabili

- proporțiile bugetelor generale destinate copiilor?
- discrepanțele existente între regiuni, zone rurale/urbane, diferite grupuri de copii?
- efectele reeșalonărilor structurale, a reformelor economice și a diferitelor schimbări
 - asupra tuturor copiilor?
 - celor mai defavorizate grupuri de copii?
- procentele și sumele primite/donate în cadrul proceselor de cooperare internațională pentru promovarea drepturilor copilului și alocate diferitelor sectoare?
- Asigură reglementările de monitorizare o evaluare largă, multidisciplinară a situației tuturor copiilor, în funcție de aplicarea Convenției?
- S-au cules suficiente date diferențiate pentru a se putea evalua respectarea principiului nediscriminării?

- Există reglementări pentru a se putea estima impactul asupra copilului al formulărilor din anumite legi și al politicilor decizionale, la toate nivelurile guvernamentale?
- Se întocmește un raport regulat despre aplicarea Convenției, destinat Parlamentului?
- Există mecanisme parlamentare funcționale pentru discutarea și examinarea problemelor legate de aplicarea Convenției?
- Este implicată societatea civilă în procesul de aplicare a principiilor Convenției la toate nivelurile, mai ales
 - la nivelul organizațiilor nonguvernamentale (ONG-uri)?
 - în rândurile copiilor?
- Există mecanisme permanente de consultare, în chestiuni referitoare la aplicarea Convenției, cu ONG-urile din domeniu și chiar cu anumite grupuri de copii?
- Există și funcționează un birou independent pentru promovarea drepturilor copiilor condus de un înalt funcționar?
 - este asigurată independența lui față de guvern?
 - are acest funcționar puteri legislative adecvate, de exemplu, de investigație?

Probleme specifice în aplicarea articolului 5

- Corespunde definiția dată "familiei", în perspectiva aplicării drepturilor copilului, cu definiția flexibilă din Convenție?
- Există o definiție legală amănunțită a responsabilităților, obligațiilor și drepturilor părintești?
- A fost această definiție reexaminată, astfel încât să fie compatibilă cu principiile și prevederile Convenției?
- Garantează legislația faptul că orientarea și sfaturile date copiilor de către părinții lor sunt în conformitate cu principiile și prevederile Convenției?
- Este respectată dezvoltarea capacităților copilului în mod adecvat, în cadrul Constituției și al legislației în general?
- Există un principiu general conform căruia copilul poate hotărî de unul singur, o dată ce a dobândit "suficientă înțelegere" privind luarea unei decizii într-o chestiune importantă?
- Le sunt puse la dispoziție părinților, îngrijitorilor, susținătorilor legali și chiar copiilor informațiile legate de programele/campaniile educative cu privire la dezvoltarea copilului, a capacităților sale etc.?
- Au fost aceste campanii/programe evaluate?

Probleme specifice în aplicarea articolului 6

- Este inclus principiul general reflectat în articolul 6 în legislația statului?
- S-au luat măsuri adecvate pentru reducerea ratei mortalității nou-născuților sau a copiilor în toate straturile sociale ale populației?
- S-au constatat, în ultimii ani, scăderi semnificative ale ratelor mortalității la nou-născuți și copii, clasificate inclusiv pe criterii diferențiate?
- Rata avorturilor este înregistrată și raportată, inclusiv pe grupe de vârstă?
- Acolo unde avortul este permis există variații nediscriminatorii ale termenului la care el este permis (de exemplu, în cazul descoperirii unei deficiențe a fătului)?
- Se respectă interdicția statului cu privire la pruncucidere, mai ales față de
 - fete?
 - copii cu deficiențe?
- Este înregistrată și raportată rata sarcinilor în rândul minorelor?
- S-au luat măsuri adecvate pentru reducerea ratei sarcinilor în rândul minorelor?
- Există circumstanțe în care pedeapsa cu moartea poate fi aplicată copiilor?
- Există mecanisme funcționale care să permită înregistrarea, cercetarea și raportarea deceselor printre copii și cauzele acestora?
- Este analizată rata omuciderilor pe criterii de vârstă, pentru a se identifica proporția de copii uciși din fiecare grupă de vârstă?
- Este necesară includerea crimei de pruncucidere în legislația unui stat?
- Dacă da, această legislație a fost reexaminată în conformitate cu principiile Convenției?
- Sunt înregistrate și raportate sinuciderile în rândurile copiilor, iar ratele acestora sunt analizate pe grupe de vârstă?
- Au fost luate măsuri adecvate pentru reducerea și prevenirea sinuciderilor în rândul copiilor?

Probleme specifice în aplicarea articolului 7

- Le cere legislația națională părinților să înregistreze copiii imediat după naștere?
- Este cunoscută datoria de a înregistra copiii după naștere?
- Înregistrarea este gratuită?
- S-au luat măsuri de facilitare a înregistrării, atât ca accesibilitate (de exemplu, asigurându-se unități mobile sau centre de înregistrare în școli) și înțelegere adecvată (de exemplu, prin folosirea unor limbi ale minorităților sau prin pregătirea personalului din domeniu)?
- Sunt înregistrați copiii din jurisdicția statului respectiv, inclusiv cei ai căror părinți au altă naționalitate?
- Atunci când părinții nu reușesc să înregistreze copilul, este datoria statului să asigure înregistrarea acestuia?

Cuprinde înregistrarea informațiile necesare pentru ca, mai târziu, copilul să-și poată revendica drepturile la:

- un nume?
- o naționalitate?
- cunoașterea părinților?
- Există mecanisme funcționale pentru a se asigura confidențialitatea și a se împiedica înscrierea oricărei informații periculoase în registrul de nașteri?
- Există prevederi în legislația națională în legătură cu numele copiilor la naștere?
- Se garantează în lege nediscriminarea copiilor (de exemplu, prin legi ce ar obliga la adoptarea unor nume)?
- Au posibilitatea copiii suficient de maturi să-și schimbe numele?
- Au tribunalele drept de veto atunci când atribuirea unui nume îi lezează copilului interesul (de pildă, în cazul în care acest nume îl poate face ridicol, sau îl poate pune în primejdie)?
- Se prevede în legea națională că toți copiii apatrizi, care trăiesc în jurisdicția unui stat, au dreptul să dobândească cetățenia statului respectiv?
- A ratificat statul respectiv Convenția pentru Reducerea Numărului de Apatrizi, din 1961?
- Există vreo discriminare în diferitele forme de cetățenie?
- Există vreo discriminare în dobândirea cetățeniei (de exemplu, pentru copiii născuți în afara căsătoriei sau cu privire la dreptul de a prelua cetățenia oricărui părinte)?
- Au dreptul copiii să-și schimbe cetățenia?
- Se asigură prin legislația națională și practica administrativă înregistrarea și păstrarea cu grijă a identității părinților?

- Au dreptul copiii să cunoască de la cea mai fragedă vârstă posibilă, adevărul despre împrejurările nașterii lor (de exemplu, despre adopție, sau despre formele artificiale de concepere)?
- Au dreptul copiii, inclusiv cei adoptați sau cei concepuți artificial, să-și cunoască genitorii, în măsura posibilului?
- Blocarea accesului la o informație este motivată de protejarea copilului împotriva violenței, sau de protejarea părinților?
- În situațiile în care copiilor le este refuzat dreptul de a-și cunoaște părinții, pot ei să reclame acest drept, la o dată ulterioară?
- Exista în legislația națională presupuziția că un copil trebuie îngrijit de către părinții săi?
 - legea este centrată pe drepturile copilului?
- Atunci când copiii nu doresc să fie îngrijiți de către părinți, există prevederi legislative pentru cercetarea motivelor acestora și pentru preconizarea unei forme de îngrijire alternativă și a unor reglementări legale pentru viitorul acestora?

Probleme specifice în aplicarea articolului 8

- Pot copiii să dobândească cetățenia ambilor părinți?
- Pot copiii să dobândească cetățenia statului în care au trăit pentru o perioadă îndelungată de timp?
- Pot acești copii să trăiască împreună cu părinții lor în statul care le-a acordat cetățenia?
- Sunt rezolvate expeditiv problemele legate de dobândirea cetățeniei și reîntregirea familiei?
- Este controlată orice schimbare de nume printr-un proces judiciar care acordă deplină considerație interesului superior al copilului?
- Sunt toate aceste schimbări judicios înregistrate și accesibile copilului?
- Are dreptul copilul la cunoașterea și frecventarea membrilor familiei sale de origine, iar acest drept este compatibil cu interesul său superior?
- Sunt păstrate în mod adecvat informațiile cu privire la identitate și schimbările de identitate pentru toți copiii?
- Au copiii acces la informații?
- Când există îndoieli cu privire la paternitate/maternitate, are copilul dreptul să ceară analize genetice (gratuite, dacă este nevoie)?
- Există resurse disponibile pentru a căuta copiii dispăruți sau membri ai familiei copilului (de pildă, folosind agenții de detectivi sau mass-media)?
- Sunt tratate expeditiv cazurile în care se presupune o intervenție ilegală cu privire la identitatea copilului sau în cadrul relațiilor familiale?
- Îi permit copilului sistemele educațional, de asistență socială și juridic exercitarea dreptului de a beneficia de cultura, limba și religia sa de origine?
- Pentru acei copii, care se află în îngrijirea statului, sunt păstrate cu acuratețe mărturiile despre familia lor de origine și prima copilărie?
- Acești copii au acces la aceste informații?
- Poate asigura plasamentul de către stat, atunci când este compatibil cu interesele superioare ale copilului, continuitatea cadrului etnic, cultural și lingvistic?

Probleme specifice în aprecierea articolului 9

- Garantează statul faptul că părinții și copiii sunt separați, împotriva voinței lor, numai atunci când acest lucru este necesar protejării intereselor superioare ale copilului?
- Permite legislația națională o intervenție judiciară în favoarea copilului, atunci când există neînțelegeri între părinți în legătură cu locul de reședință al copilului sau cu posibilitatea unui părinte de a-și vedea copilul?
- Poate garanta statul faptul că menținerea contactului între părinți și copiii aflați în instituții (case de copii sau orfelinate) sau în plasament (plasament simplu sau case pentru copiii cu deficiențe) se realizează în interesul superior al copilului?
- Respectă programele sociale pentru "copiii străzii" dreptul acestora de a nu fi separați de părinți, cu excepția cazurilor când acest lucru este în interesul lor superior?
- Li se cere spitalelor sau sunt ele încurajate să găsească niște modalități prin care părinții să poată fi împreună cu copiii lor pe timpul spitalizării acestora din urmă, atunci când este posibil?
- Există vreo prevedere în codul penal referitoare la necesitatea ca mamele să nu fie separate de născuții lor?
- Există vreo prevedere în codul penal referitoare la necesitatea ca părinții să nu fie despărțiți de copiii lor?
- Există vreo prevedere în codul penal care să garanteze că tinerii delicvenți nu sunt separați de părinții lor, cu excepția cazurilor în care autoritățile competente consideră acest lucru este în interesul superior al delicventului?
- Au în vedere legile și procedurile referitoare la imigrația părinților dreptul copilului de a nu fi separat de părinții săi, cu excepția cazului în care separarea este necesară în interesul său superior?
- Respectă prevederile referitoare la reîntregirea familiilor de imigranți sau refugiați dreptul copilului de a nu fi despărțit de părinții săi, cu excepția cazului în care separarea se face în interesul său superior?
- În timpul unor conflicte armate, sunt declarate acțiunile de deplasare forțată a populației civile și sunt luate măsurile necesare pentru regăsirea părinților și copiilor separați de aceste evenimente?
- Adoptă statul măsuri (de exemplu, prin intermediul unor campanii de educație publică) pentru combaterea obiceiurilor tradiționale care separă, în mod arbitrar, părinții și copiii?
- Asigură statul asistență practică și psihologică familiilor, pentru a preveni separarea părinților și copiilor fără motive întemeiate?
- Sunt precizate în legislațiile naționale criteriile care îndreptățesc statul să separe copii de părinți, iar criteriile, sunt ele discriminatorii (de pildă, în legătură cu familiile ce trăiesc în sărăcie, sau cele ale minorităților etnice)?
- Sunt aceste criterii precizate nedogmatic, chiar dacă dogma ar fi interesul superior al copilului (de exemplu, convingerea că respectivului copil i-ar fi mai bine cu tatăl său decât cu mama și vice-versa)?
- Iau autoritățile competente toate măsurile pentru determinarea intereselor superioare ale copilului, când acestea sunt invocate pentru separarea copiilor de părinți?

- Pentru a determina interesul superior al copilului, au autoritățile acces la informații pertinente?
- Sunt supuse aceste decizii unei reexaminări judiciare?
- Sunt rezolvate aceste cazuri cu expeditivitate?
- Este apărat în acest caz dreptul copilului la intimitate?
- Au posibilitatea toate părțile implicate, inclusiv copilul, să participe și să fie ascultate decâtre cei care iau decizia finală?
- Sunt stabilite vârste-limită de la care copilul poate participa la aceste dezbateri și poate fi ascultat?
- Pot fi exprimate opiniile copilului în fața tribunalului, dacă acestea nu coincid cu cele ale specialiștilor audiați, pentru a se stabili interesul superior al copilului?
- Sunt aceste proceduri imparțiale și cinstite?
- Trebuie să fie consfințit prin lege dreptul copilului, atunci când este posibil, de a avea contacte directe și regulate cu ambii părinți?
- Se asigură un sprijin practic pentru a garanta păstrarea contactului, în cazurile în care părinții se găsesc în conflict?
- Asigură statul sprijin pentru descoperirea locurilor unde se află părinți și copiii separați, indiferent de motivul despărțirii?
- Sunt întotdeauna informați părinții și copiii sau alți membri ai familiei despre locurile în care se află cei care au fost separați în urma unei acțiuni a statului (detenție, închisoare, exil sau moarte), afară de cazul că divulgarea acestor informații ar aduce prejudicii bunăstării copilului?
- Sunt protejați cei care cer asemenea informații față de consecințe nedorite?

Probleme specifice în aplicarea articolului 10

Sunt tratate toate cererile făcute de părinți sau copii pentru intrarea sau părăsirea unei țări, în scopul reîntregirii familiei?

- într-un spirit pozitiv?
- cu umanism?
- Sunt rezolvate aceste cereri cât mai repede cu putință?
- Sunt tratați cu respect copiii și părinții implicați în aceste demersuri?
- Sunt rezolvate cererile părinților sau ale copiilor de a nu fi deportați, într-un spirit pozitiv și cu umanism?
- Recunosc statele-părți dreptul la reîntregirea familiei pentru copiii care locuiesc într-o țară, dar nu au cetățenia acelei țări și nici permisiunea oficială de a rămâne?
- Sunt luate în considerație opiniile copilului atunci când se iau decizii legate de reîntregirea familiei sale?
- Sunt protejate față de orice consecințe negative persoanele care cer să intre sau să părăsească o țară în scopul reîntregirii familiei, precum și membrii familiei acestora?
- Li se permite copiilor să intre în țară și/sau să părăsească acea țară cu scopul de a-și vizita părinții?
- Li se permite părinților să intre în țară și/sau să părăsească acea țară de a-și vizita copilul?
- Au dreptul părinții și copiii supuși restricțiilor enumerate la articolul 10(2) să părăsească țara?
- Au întotdeauna dreptul părinții și copiii să se întoarcă în propria lor țară?
- A ratificat statul Convenția Internațională pentru Protecția Drepturilor Lucrătorilor Emigranți și ale Familiei acestora?

Probleme specifice în aplicarea articolului 11

- A ratificat statul Convenția de la Haga asupra Aspectelor Civile ale Răpirii Internaționale de Copii?
- A ratificat sau a aderat statul la acordurile regionale referitoare la sechestrarea copiilor?
- legislația statului este cu totul racordată la prevederile Convenției de la Haga?
- Există metode practice eficiente și funcționale pentru prevenirea sechestrării copiilor (de exemplu, filtre la graniță, ordine judecătorești, confiscarea pașapoartelor)?
- primesc părinții și copiii sprijin financiar, acolo unde este cazul, pentru exercitarea dreptului prevăzut în acest articol sau în alte acorduri multilaterale?
- Sunt împuternicite instituțiile statului pentru a elibera informații care ar ajuta la localizarea copiilor sechestrați?

Probleme specifice în aplicarea articolului 12

Se respectă obligația prevăzută la articolul 12(1)

- în cadrul înțelegerilor pentru implementarea generală a Convenției?
- în întocmirea Rapoartelor Inițiale și Periodice de respectare a Convenției?

În acordurile cu privire la dezvoltarea legislației, politicilor și practicilor care pot afecta copilul

- în cadrul guvernamental central?
- la nivelul conducerii locale?

Este obligatorie respectarea articolului 12(1) inclusiv în legislația referitoare la

- copilul aflat în mediul familial?
- procesul de adopție și copilul adoptat?
- plasamentul în vederea ocrotirii alternative și copilul aflat sub o astfel de ocrotire, fie că este asigurată de stat sau de alte instituții?
- școlile și celelalte instituții educaționale, precum și serviciile educaționale destinate copiilor?
- protecția copilului?
- serviciile de sănătate și instituțiile de resort?
- comunitățile locale, planificarea și hotărârile referitoare la mediul înconjurător care afectează copilul?
- angajarea copiilor și orientarea vocației sau instruirea în acest sens?
- toate procedurile de imigrare, inclusiv cele care afectează copiii solicitanți de azil?
- copilul implicat în sistemul de justiție pentru minori?
- Există limite de vârstă, în acord cu articolul 12 al Convenției, sau cu alte articole, acolo unde drepturile copilului de a-și exprima opiniile și de a fi luate în considerație sunt condiționate de o vârstă prevăzută prin lege?
- Beneficiază de drepturile prevăzute la articolul 12 toți copiii, fără discriminare, inclusiv cei cu deficiențe – dacă este necesar, prin intermediul unor interpreți, traducători, materiale și tehnologii speciale?
- Sunt prevăzute modalități de favorizare a participării copiilor – de exemplu, renunțarea la un limbaj care poate intimidă copilul sau care este neclar – asigurarea unor cadre și a unor proceduri care să-i dea copilului posibilitatea de a fi ascultat?
- Există prevederi speciale pentru copiii-martori, atât în procedurile civile, cât și în cele penale?

Există situații în care copilul este obligat să

- își exprime opiniile?

- depună mărturie în fața tribunalului sau în cadrul altor proceduri?
- Are copilul acces, în fiecare dintre cazurile de mai sus, la o informare adecvată care să-i dea posibilitatea de a-și exprima opiniile și/sau să-și exercite rolul în cunoștință de cauză?

Există probleme care îl afectează pe copil, dar față de care, prin lege, sau în alt fel, el nu poate

- să-și exprime opiniile?
- să fie luat în considerație?

În legătură cu paragraful 2 al articolului 12, au copiii dreptul de a fi ascultați în orice procedură judiciară sau administrativă care îi privește, cum ar fi

- procedurile penale?
 - procedurile civile?
 - educație?
 - protecția copilului?
 - plasamentul pentru ocrotire alternativă?
 - procedurile de adopție?
 - reexaminările în sensul articolului 25?
 - imigrare și cerere de azil?
 - planificare, urbanism și mediu înconjurător?
 - securitate socială?
 - angajare?
 - alte proceduri?
- Au fost monitorizate aplicarea și respectarea prevederilor legate referitoare la participarea copiilor?
 - Au copiii la dispoziție mijloace pentru reclamarea încălcării drepturilor prevăzute la articolul 12?

Au copiii acces la proceduri eficiente de reclamație în legătură cu

- viața de familie, inclusiv aplicarea unor rele tratamente?
- ocrotirea alternativă de orice fel?
- diversele școli și servicii de educație?
- angajarea?
- toate formele de detenție?
- toate aspectele sistemului judiciar pentru minori?

problemele legate de mediul înconjurător, planificare, urbanism și transport?

alte servicii ce-i afectează pe copii?

În toate aceste cazuri, au copiii acces la asistență juridică adecvată și la apărare?

Au copiii acces, în mod adecvat, la mass-media precum și posibilitatea de a participa la

emisiuni de radio?

presă scrisă?

emisiuni de televiziune?

Au copiii posibilitatea de a participa la cursuri de pregătire în domeniul mass-media, care i-ar instrui pentru o participare mai avizată în domeniu?

Sunt promovate drepturile de participare ale copiilor în cadrul familiei prin instruirea părinților și pregătirea pentru rolul de părinte?

Instruirea pentru promovarea dreptului la participare este făcută de către

judecători?

ofițeri de poliție?

personalul serviciilor de imigrare?

profesori?

cadre medicale?

asistenți sociali și sociologi?

alți profesioniști?

Probleme specifice în aplicarea articolului 13

- Dreptul copilului la libertatea de exprimare, garantat prin articolul 13, este recunoscut explicit prin lege?
- Politicile și practicile încurajează activ libertatea de exprimare a copilului?

Legea, politicile și practicile susțin dreptul copilului la libertatea de exprimare, enunțat în articolul 13, în legătură cu

- familia?
 - formele de îngrijire alternativă?
 - școlile?
 - instituțiile de realizare a pedepselor aplicate minorilor?
 - comunitatea?
 - mijloacele de informare?
- Sunt definite în legislație singurele restricții care pot fi aplicate dreptului la libertatea de exprimare și care trebuie să fie conforme cu articolul 13, paragraful 2?
 - Există în mod special restricții privind dreptul copilului de a contribui și de a publica la publicații școlare sau de alt tip, care să fie în conformitate cu principiile enunțate în paragraful 2?
 - S-au luat măsuri speciale pentru a se garanta dreptul copiilor cu deficiențe la libertatea de exprimare?
 - Statul a luat vreo măsură specială pentru a încuraja și facilita accesul copiilor la mijloacele de informare?
 - Există vreo prevedere care să facă referire la luarea în considerație și rezolvarea plângerilor depuse de copii cu privire la încălcarea dreptului lor la libertatea de exprimare?

Probleme specifice în aplicarea articolului 14

- Dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, garantat prin articolul 14, este recunoscut explicit prin lege?
- Există măsuri legislative sau alte aranjamente pentru a se respecta obiecțiile copilului de a presta serviciul militar?
- Singurele restricții aplicate dreptului copilului de a-și manifesta religia convingerile sunt în conformitate cu cele enunțate în paragraful 3 al articolului 14, și dacă sunt acestea definite în legislație?

Legislația, politicile și practicile curente promovează dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, după cum se prevede în articolul 14, în ceea ce privește

- relația copil-părinte?
- toate formele de ocrotire alternativă a copilului?
- școala?
- Legislația, politicile și practicile respectă drepturile și datoriile părinților de a asigura îndrumarea corespunzătoare a copilului în exercițiul dreptului enunțat în articolul 14?
- Dacă într-un stat se recunoaște prin lege una sau mai multe religii, legislația respectă dreptul copilului de a practica altă religie sau de a nu practica nici o religie?
- Există vreo restricție la dreptul copilului de a adera sau renunța la o comunitate religioasă care respectă capacitățile în dezvoltare ale copiilor?

Legislația permite retragerea de la educația sau cultul religios asigurat de școală la cererea

- copilului?
- părinților copilului?
- În asemenea situații, se asigură educația și/sau pregătirea religioasă a copilului?
- În cazul în care statele asigură educația pentru diverse religii, acest lucru se face fără discriminări?
- Se asigură luarea în considerație și rezolvarea plângerilor înaintate de copii cu privire la încălcări ale drepturilor care le sunt garantate prin articolul 14?
- S-au adoptat măsuri speciale, pentru a se asigura libertatea de religie a copiilor cu deficiențe?
- În legătură cu copiii a căror libertate a fost limitată, se respectă norma 48 din Regulamentul Națiunilor Unite privind protejarea minorilor lipsiți de libertate?

Probleme specifice în aplicarea articolului 15

- Dreptul copilului la libertatea de asociere și de reuniune pașnică, garantat prin articolul 15, este recunoscut explicit prin lege?
- S-au luat măsuri pentru a se promova posibilitățile copiilor de a-și exercita drepturile lor la libertatea de asociere și de reuniune pașnică?
- Singurele restricții care pot fi aplicate acestor drepturi sunt în conformitate cu cele enunțate în paragraful 2 al articolului 15, și sunt definite în legislație?

Legea, politicile și practicile curente susțin dreptul copilului la libertatea de asociere și de reuniune pașnică în orice circumstanțe

- comunitate?
- școli?

Există limitări aplicate dreptului copiilor

- de a înființa asociații?
- de a se înscrie sau de a părăsi o asociație?
- În ceea ce privește copiii angajați, există limitări ce se pot aplica dreptului copiilor de a înființa sau de a se înscrie și de a părăsi o organizație sindicală?
- S-au luat măsuri speciale pentru a se garanta dreptul copiilor cu deficiențe la libertatea de asociere și de reuniune pașnică?
- În cazul copiilor a căror libertate este restricționată, se respectă regulile 13 și 59 din Regulamentul Națiunilor Unite privind protejarea minorilor lipsiți de libertate?
- Există vreo prevedere care să facă referire la luarea în considerație și rezolvarea plângerilor depuse de copii cu privire la încălcarea drepturilor pe care le au conform articolului 15?

Probleme specifice în aplicarea articolului 16

- Legislația recunoaște în mod special dreptul copilului de a fi protejat împotriva ingerințelor arbitrare și ilegale în
 - viața sa personală?
 - familie?
 - domiciliu?
 - corespondență?
- Legislația este în conformitate cu celelalte principii și prevederi ale Convenției?

Legislația previne astfel de ingerințe, cum ar fi

- din partea agențiilor de stat?
- din partea altora, inclusiv instituții particulare?
- Sunt reglementate prin lege ingerințele permise în viața personală a copilului, în familia, domiciliul și corespondența sa?

În fiecare caz, legislația se asigură că aceste ingerințe

- nu sunt arbitrare?
- sunt conforme cu toate celelalte principii și prevederi ale Convenției?
- sunt justificate în anumite situații?
- Aceste măsuri legislative de protejare sunt valabile pentru toți copiii, fără discriminare?

Dreptul la protecția împotriva ingerințelor arbitrare sau ilegale în viața personală sunt valabile pentru copil

- în cadrul familiei?
- în orice formă de îngrijire alternativă?
- în cadrul școlii?
- în alte instituții de orice tip, atât de stat, cât și de altă natură?

În ceea ce privește copilul aflat într-o instituție cămin și/sau rezidențială, există măsuri speciale de protecție legate de

- menajare și mediul fizic?
- vizite și comunicare?
- obiecte personale?
- coordonarea și specializarea personalului?

Copilul are dreptul de a beneficia de consiliere confidențială fără consimțământul părinților săi

În probleme legale

- la orice vârstă?
- de la o anumită vârstă?
- luându-se în considerație criteriul maturității și capacităților copilului?

În probleme medicale

- la orice vârstă?
- de la o anumită vârstă?
- luându-se în considerație criteriul maturității și capacităților copilului?

- Legislația protejează copiii împotriva ingerințelor arbitrare sau ilegale în familia sa, incluzându-se membrii familiei extinse?
- Legislația protejează copiii împotriva ingerințelor arbitrare sau ilegale în domiciliul lor, incluzându-se plasamentele în formele de îngrijire alternativă din afara reședinței familiei?

Orice limite privind dreptul la protejarea împotriva ingerințelor arbitrare sau ilegale în corespondența copilului, inclusiv prin scrisori, convorbiri telefonice sau orice alt mijloc, sunt conforme cu principiile Convenției privind

- domiciliul copilului?
- îngrijirea alternativă?
- îngrijirea instituționalizată?
- formele de detenție?

În ceea ce privește orice informație despre copil și care este păstrată în dosare sau fișe, manual sau prin mijloace moderne, acesta are dreptul

- să știe că aceste informații există?
- să știe în ce scop acestea sunt strânse și păstrate și cine le controlează?
- să aibă acces la ele?
- să poată contesta și, dacă este cazul, să poată corecta informații incluse în acestea?
- să știe, în orice situație, cine controlează accesul la informație?
- să știe cine altcineva mai are acces la acele informații și în ce scop(uri)?
- să poată controla cine altcineva mai are acces la acele informații?
- în cazul unei neînțelegeri privind aplicarea acestui drept, să poată apela la o instituție autonomă?
- În cazul unei posibile încălcări a vreunui dintre aceste drepturi, copilul are acces la vreo procedură corespunzătoare de depunere a plângerilor?

- În cazurile în care aceste drepturi au fost încălcate, copilul beneficiază de remedii corespunzătoare, inclusiv compensații?
- Există vreo limitare a vreunui dintre aceste drepturi ale copilului care să se bazeze numai pe vârstă și/sau pe lipsa de maturitate și înțelegere?

Legislația garantează dreptul copilului la viață personală, în special pentru a se asigura că nimic din ceea ce poate duce la identificarea copilului nu va fi dat spre publicare, în cazul în care

- copiii sunt suspectați, acuzați sau condamnați a fi încălcat prevederile codului penal?
- copiii sunt implicați în investigațiile și procedurile pentru protecția copilului?
- copiii sunt implicați în proceduri familiale?
- Există vreo prevedere prin care să se ia în considerație și să se rezolve plângerile depuse de copii privind încălcarea drepturilor de care se bucură conform articolului 16?
- Legislația protejează copiii împotriva atacurilor ilegale la onoarea și reputația sa?

S-au luat măsurile corespunzătoare pentru a încuraja presa să respecte dreptul copiilor conform acestui articol?

Probleme specifice în aplicarea articolului 17

- A luat statul măsurile necesare pentru a se asigura că toți copiii aflați sub jurisdicția sa au acces la informație și la diverse materiale dintr-o multitudine de surse naționale și internaționale, în special la cele care vizează promovarea bunăstării spirituale și morale a copilului, precum și sănătatea sa fizică și mentală?

Este asigurat accesul tuturor copiilor, fără discriminare, și mai ales cel al

- copiilor aparținând unor minorități sau populației indigene?
- copiilor cu handicap?
- copiilor instituționalizați, inclusiv al celor aflați în custodie?

Statul a încurajat mass-media în procesul de difuzare a informației și a materialelor acurate în beneficiul social și cultural al copilului sau în promovarea obiectivelor precizate în articolul 29 prin

- deplina dezvoltare a capacităților copilului?
- cultivarea respectului pentru drepturile omului și libertățile sale fundamentale?
- cultivarea respectului pentru:
 - părinții copilului?
 - identitatea culturală a copilului, pentru limba și valorile sale?
- valorile naționale ale țării în care copilul trăiește?
- valorile naționale ale țării din care copilul provine?
- valorile naționale ale civilizațiilor diferite de cea proprie?
 - pregătirea copilului pentru o viață responsabilă într-o societate liberă?
 - cultivarea respectului pentru mediul înconjurător?

În particular, mass-media a fost încurajată în a promova

- înțelegerea și prietenia între popoare, inclusiv între populațiile minoritare sau băștinașe?
- egalitatea între sexe?
- înfățișarea într-o manieră pozitivă a persoanelor cu handicap?
- socializarea copiilor?
- A încurajat statul cooperarea internațională în producerea, interschimbul și difuzarea acestor informații și materiale dintr-o diversitate de surse culturale, naționale și internaționale?
- A luat statul măsuri eficiente pentru a încuraja producerea și difuzarea de cărți pentru copii?
- Au fost încurajate mijloacele de comunicare în a acorda o atenție deosebită necesităților lingvistice ale copiilor care aparțin unei populații minoritare sau indigene?

- Au fost încurajate mijloacele de comunicare în a contribui la promovarea educației și a sănătății publice?
 - Au fost încurajate mijloacele de comunicare în a contribui la difuzarea informației asupra Convenției cu privire la Drepturile Copilului în rândul adulților și copiilor?
 - A încurajat statul dezvoltarea unor linii directe pentru programele de formare continuă, pentru promovarea participării copiilor la diversele mijloace de comunicare, de la radio, presă, film și video până la Internet și celelalte mijloace de comunicare în masă?
- A încurajat statul fixarea unor linii de forță și a unor proceduri de supraveghere monitorizare pentru protejarea copilului față de informațiile și materialele dăunătoare lui difuzate prin
- televiziune?
 - radio?
 - film și video?
 - Internet?
 - alte mijloace de comunicare în masă?

Astfel, sunt aceste directive generale relevante pentru

- dreptul copilului la libera exprimare, postulată de articolul 13 și restricțiile admise, precizate în paragraful 2?
 - responsabilitățile părinților, ale altor educatori și ale statului menționate în articolul 18?
 - Cum s-a asigurat statul că părinții și alți supraveghetori ai copilului posedă suficientă informație legată de conținutul programelor, filmelor video, jocurilor pe computer ș.a., astfel încât să-și poată îndeplini responsabilitățile față de binele copilului?
 - A promovat statul o serie de programe educaționale adecvate pentru copii prin intermediul mass-media?
- A încurajat statul sensibilizarea părinților în legătură cu protecția copilului față de informațiile și materialele dăunătoare?
- Există în toate aceste prevederi suficiente posibilități de a garanta, inclusiv prin formare continuă, respectul față de dreptul copilului la o viață privată în mass-media, raportarea responsabilității a abuzurilor, problemele familiale grave și justiția juvenilă?

Probleme specifice în aplicarea articolului 18

- Este susținută de legislație importanța primordială a părinților în creșterea și educarea copiilor?
- Este definită în legislație responsabilitatea părinților?
- Reiese clar din legislație că exercitarea responsabilității părinților interesează mai ales ca fiind spre binele copilului?
- Există programe educative destinate părinților, care tocmai își exercită responsabilitățile?
- Legile, sistemul administrativ, măsurile de impozitare și educația publică sunt menite să vină în ajutorul părinților care au responsabilități comune și sunt implicați activ în creșterea și educarea copilului?
- Este permis prin lege ca tații ai căror copii s-au născut în afara căsătoriei să-și poată asuma drepturile și responsabilitățile părintești (în cazul în care este în interesul copilului)?
- Există în lege o premisă, conform căreia este spre binele copilului, până la proba contrarie, să mențină legătura cu ambii părinți?
- În cazul în care părinții se separă, este prevăzută prin lege ca alocarea responsabilităților părintești să aibă la bază respectarea interesului copilului?

Orice părinte, în cazul în care este necesar, are dreptul la următoarele tipuri de asistență:

- ajutor financiar?
- asigurarea unei locuințe?
- dotarea materială necesară pentru îngrijirea copilului?
- îngrijire zilnică și pauze de îngrijire?
- sfătuire și consiliere?
- Toți părinții angajați au posibilitatea de a beneficia de o îngrijire zilnică de bună calitate pentru copil?
- Părinții care au copii cu deficiențe beneficiază și de alte tipuri de asistență?
- Părinții cu deficiențe beneficiază și de alte tipuri de asistență?
- Mamele au dreptul la concediu de maternitate?
- Tații au dreptul la concediu de paternitate?
- Tații au dreptul la zile libere atunci când copilul este bolnav?
- Părinții au dreptul la zile libere atunci când copilul este bolnav?
- Statul plătește zilele libere ale părinților, în cazul în care au fost solicitate?
- Statul încurajează condițiile de angajare care să vină în ajutorul părinților angajați care sunt în exercițiul responsabilităților părintești?

Probleme specifice în aplicarea articolului 19

- Legislația națională protejează copilul împotriva oricărei forme de violență fizică și psihică?
- Nu există nici o excepție sau circumstanțe atenuante valabile în cazurile în care părinții sau alte persoane agresează copilul?

Legislația protejează toți copiii împotriva oricărei forme de pedeapsă corporală

acasă, în cadrul familiei?

în cadrul școlii

de stat?

particulare?

În instituțiile de îngrijire a copilului

de stat?

particulare?

în forme de adopție?

în alte forme de îngrijire alternativă?

În instituțiile de îngrijire zilnică

de stat?

particulare?

prin alte aranjamente (ex. tipuri de cămin de zi)?

În sistemul penal

ca decizie judecătorească?

ca pedeapsă în instituțiile penale?

Legislația, politicile și practicile protejează copilul împotriva

tratamentelor rele și violenței, inclusiv violența exercitată de către alți copii, în cadrul școlii sau în alte instituții?

practicilor tradiționale care implică violență fizică și psihică sau care dăunează sănătății?

Statul a luat măsurile corespunzătoare pentru a preveni orice formă de violență împotriva copilului?

Statul a luat măsurile educaționale corespunzătoare și de altă natură pentru a promova formele nonviolente de disciplină și tratament

în familie?

în formele de îngrijire alternativă?

- în toate instituțiile în care sunt incluși copiii?

Toți copiii din cadrul unui stat au acces efectiv la procedurile de depunere a plângerilor legate de tratamentele rele atâta vreme cât se află

- în îngrijirea părinților sau a altor persoane care au răspundere legală față de aceștia?
- în cadrul oricărei forme de îngrijire alternativă?
- în toate instituțiile, inclusiv în cadrul școlii sau al instituțiilor cu funcție tutorială?
- În cazurile de tratamente rele, copiii au dreptul la soluții adecvate, inclusiv, de exemplu, la compensații?

Legislația statului cere să se raporteze organelor competente orice formă de violență sau abuz asupra copiilor

- din partea anumitor grupuri profesionale?
- din partea oricărui cetățean?
- În conformitate cu principiile Convenției, inclusiv cu cel enunțat în articolul 12 (respectarea opiniilor copilului) și cel enunțat în articolul 16 (dreptul copilului la viață particulară), au fost revizuite anumite înțelegeri/cerințe?

Statul a stabilit sisteme eficiente pentru

- identificarea violenței, abuzului etc.?
- raportare?
- retrimiteri?
- anchetare?
- tratare?
- urmărire penală?
- Statul a luat măsurile necesare pentru a identifica și soluționa cazurile de abuz sexual în cadrul familiei sau al instituției?
- Statul s-a asigurat că principiul respectării opiniilor copilului este aplicat în practicile și procedurile de protecție a copilului?
- Statul a luat măsuri speciale pentru a încuraja raportarea responsabilă prin mass-media a cazurilor de abuz la adresa copilului?
- Statul a creat sau promovat linii speciale confidențiale pentru ajutor, sfătuirea, consilierea copiilor-victime ca urmare a violenței, a abuzului sau neglijării?

Probleme specifice în aplicarea articolului 20

- Li se oferă părinților asistența necesară pentru a evita situațiile în care trebuie să recurgă la îngrijirea alternativă a copilului?
- În cazul în care copiii nu pot fi îngrijiți de părinți, se fac eforturi sistematice pentru a putea plasa copilul unor membri ai familiei mai largi, oferindu-se asistența corespunzătoare, după caz?
- Există vreo obligație legală a statului de a oferi îngrijire corespunzătoare copiilor care sunt lipsiți de mediul familial?
- Pot serviciile sociale să ceară ajutorul unor specialiști din domeniul sănătății, educației etc. pentru a satisface nevoile copiilor fără familie?
- Persoanele responsabile de plasarea copiilor fără familie au o pregătire corespunzătoare?

Se respectă opiniile copiilor atunci când:

- plasamentele alternative sunt corespunzătoare necesităților lor?
- plasamentele alternative pot fi alese?
- plasamentele alternative sunt monitorizate?
- Sistemul de raportare și depunere a plângerilor poate să ofere protecție copiilor care nu trăiesc în cadrul familiei?
- Înainte de a primi în încredințare copilul sub forma plasamentului familial, viitorii părinți sunt investigați și autorizați pentru a face față situației?
- Părinții adoptivi sunt aleși și încurajați să ia în îngrijire copii cu deficiențe?
- Părinții adoptivi sunt instruiți cum să aibă grijă de copiii cu deficiențe?
- Plasamentele familiale sunt monitorizate în mod constant?
- Părinții adoptivi trebuie să ia în considerație și să dea importanța cuvenită opiniilor copilului în luarea unor decizii care îl pot afecta?
- Copiii sunt plasați în instituții numai în cazul în care este strict necesar?
- Centrele de plasament sunt monitorizate în mod constant?
- Toate instituțiile care îngrijesc de copii au personal suficient atât numeric, cât și calificat corespunzător?
- Personalul este instruit pentru a respecta drepturile copilului conform prevederilor Convenției?
- În astfel de instituții se respectă demnitatea umană a copilului, li se oferă copiilor o viață cât mai normală cu putință și se iau toate măsurile pentru a se asigura integrarea acestora în societate?

De exemplu, în astfel de instituții se interzic

- introducerea uniformei obligatorii?
- punerea copiilor la munci (care depășesc granițele atribuțiilor casnice firești)?

- pedepsirea corporală?
 - restricționarea libertății?
 - utilizarea unor medicamente pentru a menține controlul?
 - privarea de alimentație?
 - privarea de somn?
 - privarea contactului cu familia pentru a menține controlul?
 - Astfel de instituții trebuie să ia în considerație și să acorde importanța cuvenită opiniilor copilului în luarea unor decizii care îl pot afecta?
 - Toate instituțiile, în cazul în care este posibil, iau în îngrijire copii cu deficiențe, pe lângă copiii fără deficiențe?
 - Se evită pe cât posibil, schimbarea plasamentelor repetate în cazul unui copil?
 - Proiectele destinate copiilor care trăiesc și/sau muncesc pe străzi încearcă să se asigure de faptul că acești copii, în cazul în care este posibil, păstrează legătura cu familia și comunitatea din care provin?
- În luarea deciziei de a alege și susține un plasament, autoritățile de asistență socială acordă importanță principiului continuității în dezvoltarea copilului, în ceea ce privește
- originea etnică a copilului?
 - fondul religios al copilului?
 - fondul cultural al copilului?
 - limba maternă a copilului?
- (de exemplu, menținând legătura cu familia, prietenii, comunitatea copilului sau, atunci când este posibil, făcând aranjamente speciale).

Probleme specifice în aplicarea articolului 21

- Statul recunoaște și/sau permite existența unui sistem de adopție a copiilor?

Dacă da, atunci:

Sistemul legislativ și administrativ trebuie să se asigure că în toate procedurile de adopție (națională și în străinătate)

- interesele majore ale copilului reprezintă rațiunea primordială?
- adopțiile pot fi efectuate doar de autoritățile competente?
- aceste autorități iau decizii pe baza tuturor informațiilor pertinente și demne de încredere?
- Aceste informații includ și opiniile exprimate ale copilului?
- Se acordă importanța cuvenită opiniilor copilului, luându-se în considerație vârsta și maturitatea acestuia?
- Opiniile și interesele majore ale altor copii afectați de presupusa adopție (cum ar fi copiii viitorilor părinți adoptivi) sunt luate în considerație de către autorități competente?
- În acest proces se ia în considerație dreptul copilului de a-și cunoaște și de a fi crescut de către propriii părinți?
- În acest proces se ia în considerație păstrarea identității copilului și necesitatea unei anumite continuități în educarea copilului, cât și originea sa etnică, religioasă culturală și lingvistică?

Înainte de a încuviința o adopție, autoritățile competente trebuie să fie convinse că

- adopția poate să aibă loc având în vedere situația copilului în raport cu părinții săi, rudele și reprezentanții legali?
- Persoanele interesate și-au dat consimțământul pentru adopție în cunoștință de cauză?
- În cazul în care prin lege se cere obținerea consimțământului, persoanelor interesate li se asigură consultările necesare?

Copiii au dreptul de a-și da consimțământul în cazul unei adopții

- la orice vârstă?
- la o anumită vârstă?
- în funcție de vârstă și de gradul de maturitate?
- Toți copiii au drept de veto privind propria adopție?
- Toate adopțiile sunt monitorizate și revăzute periodic de către autorități?
- Adopțiile în străinătate sunt permise doar dacă copilul nu poate fi încredințat unei familii de adopție sau plasament, sau dacă nu poate fi îngrijit corespunzător în țara sa de origine?

- Toți copiii implicați în adopții în străinătate (fie că aceștia părăsesc sau intră într-unul din statele-părți) vor beneficia de garanțiile și normele echivalente acelor existente în cazul unei adopții naționale?
- Controlul la graniță monitorizează intrările și ieșirile bebelușilor și copiilor însoțiți de adulți, fără ca aceștia să fie părinții lor?
- Se interzice prin lege obținerea unui profit material necuvenit în urma adopției în străinătate?
- S-a ratificat sau s-a aderat la Convenția de la Haga din 1993 privind protecția copilului și cooperarea în cazurile de adopție în străinătate?
- Dacă da, au fost aplicate prevederile acesteia privind procedurile legale și administrative?
- Au fost încheiate și alte tratate bilaterale sau multilaterale privind adopția?

Probleme specifice în aplicarea articolului 22

- Statul a ratificat Convenția privind statutul refugiaților din 1951, careia i-a fost adăugat în 1967 Protocolul privind statutul refugiaților?
- Procedurile în vigoare pot stabili acordarea statutului de refugiat în cazul copiilor?
- Procedurile pentru acordarea statutului de refugiat iau în considerație nevoile speciale ale copilului, în special în cazul în care acesta nu este însoțit de un adult?
- Interviuurile și audierile sunt efectuate într-un mediu plăcut pentru copil?
- În aceste proceduri, opiniile copilului sunt ascultate și luate în considerație? Copiii neînsoțiți care cer azil beneficiază de
 - reprezentare legală?
 - traducători profesioniști?
 - persoane cu experiență în dezvoltarea copiilor care iau decizii?
 - premisa de nevinovăție în ceea ce privește cererea de acordare a statutului de refugiat?
- Cererile înaintate de copiii refugiați și/sau părinții acestora, în vederea reunificării familiei, sunt tratate într-o manieră pozitivă, umană, eficientă?
- Copiii neînsoțiți cărora li se refuză acordarea statutului de refugiat pot rămâne pe teritoriul acelei țări, în cazul în care aceasta servește intereselor copilului?
- Copiii refugiați sau cei care vor să obțină azil beneficiază de asistență socială și protecție corespunzătoare pentru satisfacerea nevoilor și în conformitate cu drepturile pe care le au prin prezenta Convenție?
- Copiii cărora li s-a refuzat acordarea statutului de refugiați, dar totuși li se permite să rămână în țară, beneficiază de aceeași asistență și aceleași servicii ca și copiii care au primit statut de refugiați?
- Acești copii sunt informați în limba lor maternă asupra acestor drepturi?
- Acești copii vor fi privați de libertate doar în ultimă instanță și pe o perioadă de timp cât mai scurtă cu putință?
- Pot aceștia să-și obțină libertatea în urma unui proces corect?
- Condițiile de detenție sunt umane și au în vedere sănătatea, respectul de sine, demnitatea și integrarea socială a copilului?

Copiii refugiați și cei care vor să obțină azil:

- sunt repartizați în medii sigure și decente, iar dacă este posibil în cadrul unei familii?
- beneficiază de educație, respectându-se cultura și limba de origine și nevoia de integrare socială?
- beneficiază de ajutor corespunzător și tratament de reabilitare în cazul în care au suferit traume?
- beneficiază de asistența medicală necesară?

- Statul cooperează cu organizații nonguvernamentale și organizații internaționale nonguvernamentale împreună cu Națiunile Unite în privința copiilor refugiați și a celor care vor să obțină azil, dar în special cu înaltul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite și Comitetul Internațional al Crucii Roșii?
- Se fac toate eforturile necesare pentru a descoperi membrii familiilor acestor copii?
- Aceste eforturi garantează că nici un copil sau vreun membru al familiei sale sunt puși în pericol?

Probleme specifice în aplicarea articolului 23

- Statul are un comitet național de coordonare sau altă organizație similară care să se ocupe de problemele legate de deficiențe?
- Statul și-a revizuit legislația, politicile și practicile conform Regulamentului standard privind egalizarea oportunităților pentru persoanele cu deficiențe?
- Există o legislație împotriva tratamentului discriminatoriu care să includă și discriminarea copiilor cu deficiențe?
- Legislația națională garantează că orice copil cu deficiențe beneficiază de toate drepturile enunțate prin prezenta Convenție, fără nici o discriminare?
- Toți copiii cu deficiențe au acces la un mecanism independent care să preia plângerile legate de discriminarea pe baza deficiențelor?
- Asistența socială și îngrijirea specială sunt garantate de stat și disponibile oricărui copil cu deficiențe și persoanelor care îl au în îngrijire?

Astfel de asistență și îngrijire specială sunt oferite

- gratuit în toate cazurile?
- în funcție de mijloacele disponibile?
- Există acorduri naționale și locale care să garanteze că părinții primesc consiliere, asistență financiară și ajutor practic pentru a-și putea crește copiii cu deficiențe?

Toți copiii cu deficiențe au acces efectiv la o integrare socială și o dezvoltare individuală cât se poate de complete, incluzând în acestea dezvoltarea lor culturală și spirituală, și beneficiază fără discriminare, într-o manieră corespunzătoare, de

- îngrijire și educație preșcolară?
- educație?
- specializare?
- servicii de asistență medicală?
- servicii de reabilitare?
- posibilitatea de a se juca și recrea?
- posibilitatea dezvoltării culturale și artistice?
- pregătire în vederea angajării?
- angajare?

Următoarele servicii sunt oferite copiilor cu deficiențe în amenajări integrate destinate copiilor fără deficiențe

- educația?

- specializarea?
- îngrijirea alternativă, inclusiv îngrijirea instituționalizată?
- joaca și recrearea?
- În cadrul statului se încheie acorduri speciale pentru a se garanta respectarea drepturilor de participare pe care le au copiii cu deficiențe conform articolelor 12, 13, 14 și 15?
- Măsurile legislative și de alt tip garantează drepturile egale la viață, supraviețuire și dezvoltare pe care le au copiii cu deficiențe?

Se iau măsuri speciale pentru ca orice copil cu deficiențe să fie protejat împotriva oricărei forme de violență sau abuz

- în cadrul familiei?
- în formele alternative de îngrijire?
- în cadrul comunității?
- Statul susține implicarea organizațiilor copiilor cu deficiențe în planificarea, dezvoltarea politicilor și evaluarea la toate nivelurile de conducere?
- Statul se implică în exercițiile de cooperare internațională pentru schimbul de informații și pentru perfecționarea capacităților și informațiilor legate de furnizarea unor servicii destinate copiilor cu deficiențe?

Probleme specifice în aplicarea articolului 24

- Statul a luat măsurile necesare punerii în aplicare a articolului 24, alocând maximul posibil de resurse de care dispune?

În conformitate cu articolul 12(1) și (2) (opiniile copilului) în legislația statului există prevederi legate de

- planificarea și dezvoltarea unor decizii privind tratamentul medical individual aplicat copiilor?
- luarea unor decizii privind tratamentul medical individual aplicat copiilor?

Toți copiii care intră în jurisdicția statului

- au dreptul de a se bucura de stare de sănătate posibilă?
- au acces la serviciile medicale de tratament în caz de boală sau de recuperare?
- Toți copiii cu deficiențe au dreptul, în aceeași măsură, la serviciile de ocrotire a sănătății în cadrul sistemului ca orice alt copil?
- Fetele au drepturi egale la serviciile de ocrotire a sănătății?

Se strâng informațiile necesare pentru a se oferi date corecte cu privire la

- ratele de mortalitate în rândul copiilor?
- ratele de mortalitate în rândul copiilor sub cinci ani?
- ratele de mortalitate în rândul copiilor peste cinci ani?
- furnizarea unor informații diferențiate pentru a se analiza situațiile de discriminare?
- În cadrul statului, s-a înregistrat o diminuare sensibilă și continuă a ratei mortalității în rândul copiilor?
- Statul a realizat necesitatea asistenței medicale și a îngrijirii sănătății acordate copilului?
- Toți copii din cadrul jurisdicției au acces la asistența medicală și îngrijirea sănătății?
- Adolescenții au posibilitatea de a beneficia de servicii de sănătate confidențiale, inclusiv de informații, consiliere și ajutor?
- Dezvoltarea îngrijirii elementare a sănătății este considerată o prioritate?

Statul a stabilit obiectivele corespunzătoare în vederea realizării depline a dreptului copilului conferit de articolul 24, în ceea ce privește

- Ratele mortalității în rândul mamelor, al nou-născuților, al copiilor sub 5 ani și al copiilor sub 18 ani?
- Accesul oricărei femei la îngrijire prenatală, asistarea în timpul nașterii de către personal specializat și servicii speciale în cazul sarcinilor sau urgențelor care prezintă un risc ridicat?
- Accesul oricărui cuplu la informații și servicii pentru a se asigura că nu s-a luat decizia prea devreme, prea curând sau prea târziu, sau că nu au deja prea mulți copii în momentul în care s-a luat decizia de a face sau păstra un copil?

- Diminuarea cazurilor de malnutriție severă sau moderată în rândul copiilor?
- Diminuarea cazurilor de copii subponderali la naștere?
- Diminuarea cazurilor de anemie?
- Eliminarea cazurilor de lipsă de vitamina A?
- Accesul la apă potabilă?
- Accesul la instalații sanitare corespunzătoare?
- Eliminarea cazurilor de viermi paraziți?
- Protejarea împotriva poluării mediului?
- Eradicarea poliomielitei?
- Eliminarea cazurilor de tetanos neonatal?
- Eliminarea cazurilor de pojar?
- Menținerea unui grad ridicat al nivelului general de imunizare?
- Diminuarea cazurilor de deces provocat de diaree și a frecvenței cazurilor de diaree?
- Diminuarea cazurilor de deces provocat de infecții acute ale aparatului respirator?

Statul a asigurat accesul corespunzător la educația sănătății, promovarea sănătății și susținerea generală și individuală a părinților și a copiilor în ceea ce privește

- sănătatea și alimentația copilului?
- avantajele alăptării?
- igiena și condițiile sanitare?
- prevenirea accidentelor?
- îngrijirea preventivă a sănătății?
- educația și serviciile de planificare familială, inclusiv serviciile corespunzătoare adresate adolescenților și educația și informarea legate de prevenirea HIV/SIDA?
- Statul a luat măsurile necesare pentru a asigura aplicarea Codului internațional privind comercializarea produselor substitut de lapte matern?
- Statul a revizuit toate practicile tradiționale care implică copii din diverse sectoare ale populației pentru a se asigura că nici una dintre acestea nu dăunează sănătății sau nu intră în contradicție cu alte articole din Convenție în special cu articolele 3, 6 și 19)?
- Statul a luat măsurile necesare și eficiente pentru a aboli toate practicile tradiționale care dăunează sănătății copiilor sau care nu sunt compatibile cu alte prevederi ale Convenției?

- Statul s-a implicat în programele de cooperare internațională pentru a realiza un schimb de informații și îmbunătățirea capacităților și a posibilităților sale legate de realizarea deplină a dreptului copilului la sănătate?

Probleme specifice în aplicarea articolului 25

- Sunt adoptate măsuri legislative și/sau administrative pentru a se asigura verificarea a oricărui copil care a fost:

Plasat în scopul îngrijirii și protecției, inclusiv

- darea în îngrijire?
- adopția?
- școlile cu internat?
- centre de detenție și de reeducare?

Precum și pentru tratament și îngrijirea sănătății fizice și mentale, inclusiv

- spitale?
- centre de sănătate?
- secții de psihiatrie?
- centre de terapie?

Aceste verificări cer să se ia în considerație

- tratamentul aplicat copilului (inclusiv toate aspectele legate de îngrijirea acestuia);
- condițiile oferite de plasamentul copilului (inclusiv să se stabilească dacă este cazul să se continue în această formă);
- opiniile copilului (luate la cunoștință într-un cadru confidențial);
- Astfel de verificări la anumite intervale pot asigura protecția și bunăstarea copilului?

Probleme specifice în aplicarea articolului 26

- Orice copil, în caz că are nevoie, beneficiază de dreptul potențial la securitate socială (inclusiv asigurare socială)?
- Se iau măsuri pentru a se asigura că dreptul legal la securitate socială este adus la cunoștință copiilor și familiilor acestora?
- Se iau măsuri pentru a se asigura că demersurile pentru a beneficia de alocație sunt cât mai simple cu putință (de exemplu, prin plăți automate, formulare simple de solicitare, birouri și funcționari care să preia solicitările)?
- Se iau măsuri pentru a se asigura că în procesul de solicitare a alocației nu există discriminări împotriva nici unui copil (cum ar fi situația celor care locuiesc în zone izolate sau care au părinți analfabeți)?
- Sistemele de asigurare a securității sociale respectă dreptul copilului la viață personală?
- Copiii pot solicita direct dreptul la securitate socială?
- Persoanele care răspund de întreținerea copilului pot depune cereri în interesul acestora?
- Părțile terțe (adică cei care nu sunt direct responsabili de întreținerea copilului) pot depune cereri în interesul copiilor?

Probleme specifice în aplicarea articolului 27

Statul a identificat un standard de viață minim necesar care să asigure dezvoltarea copilului?

S-au luat măsurile corespunzătoare pentru a fi ajutați părinții și alte persoane care au responsabilități față de copil, astfel încât să se asigure copilului condițiile de viață necesare pentru

dezvoltarea fizică?

dezvoltarea mentală?

dezvoltarea spirituală?

dezvoltarea morală?

dezvoltarea socială?

S-au luat măsuri pentru ca părinții să ia cunoștință de aceste responsabilități?

Există criterii legale sau administrative pe baza cărora să se poată determina dacă părinții au posibilitatea și resursele financiare de a-și îndeplini responsabilitățile?

Există măsuri și proceduri care se pot aplica pentru a se repera toți copiii din cadrul unui stat care sunt în situații dificile dat fiindcă părinții lor nu le pot asigura standarde corespunzătoare de viață?

Se adoptă măsuri pentru a se analiza din ce cauză condițiile de viață ale copiilor nu sunt suficiente pentru o dezvoltare normală?

În cazul în care copiii trec prin situații de criză, alături de părinți sau nu, li se oferă asistența materială necesară și programe de ajutor pentru a li se asigura o dezvoltare normală?

Statul ia măsuri (inclusiv alocarea unor fonduri) pentru a se asigura că fiecare copil are o alimentație corespunzătoare?

Statul ia măsuri pentru a se asigura că fiecare copil are un adăpost unde beneficiază de:

protecție?

dotările necesare (în special în ceea ce privește apa, instalațiile sanitare și gaz)?

siguranță?

sănătate?

o plasare corespunzătoare (în special în ceea ce privește spitalele, școlile și spațiile pentru petrecerea timpului liber)?

Opiniile copilului sunt luate în considerație în momentul în care se prefigurează mediul în care se trăiește?

Statul ia măsuri pentru a se asigura că orice copil este corespunzător îmbrăcat?

În cazul în care statul nu are suficiente resurse disponibile pentru a asigura un standard de viață corespunzător pentru toți copiii, planurile economice ale acestuia vor include asigurarea unor astfel de standarde ca obiective clare?

- Se pot solicita ajutorul și asistența tehnică internațională în cazul în care nu există resurse suficiente pentru a asigura un standard de viață decent pentru copii?

Pensia alimentară

- S-a pus în aplicare legislația necesară pentru a se asigura că orice copil își poate acoperi cheltuielile de întreținere de la ambii părinți și de la alte persoane care au responsabilități față de condițiile sale de viață?
- O astfel de legislație situează interesele majore ale copilului ca fiind motivația elementară și esențială?
- O astfel de legislație poate fi aplicată, simplu și ieftin, în cazul copilului sau persoanei care îl îngrijește?
- Aceasta include măsuri privind obținerea de venituri sau bunuri de la persoanele care nu au reușit să-și îndeplinească responsabilitățile privind acordarea pensiei?
- Statul a participat la toate acordurile și tratatele internaționale sau bilaterale privind recuperarea pensiei alimentare de la persoanele care se află în afara graniței?

Probleme specifice în aplicarea articolului 28

- Alocațiile bugetare vizează lărgirea sferei de acoperire a învățământului și dezvoltarea treptată a calității educației?
- Politicile educative asigură progresul în ceea ce privește utilizarea la maximum a posibilităților oferite tuturor copiilor (până în 18 ani)?
- S-a stabilit un cadru de timp în aplicarea acestei politici?
- Statul a adoptat mecanisme pentru a determina eficiența asigurării educației în ceea ce privește rezultatele și avantajele pentru toți copiii din jurisdicția sa?

S-au luat măsuri active pentru a se asigura că toți copiii au șanse egale de educație.

Inclusiv

- fetele?
- copiii din mediul rural?
- copiii provenind din culturile minoritare sau grupurile de indigeni?
- copiii cu deficiențe?
- copiii bolnavi, inclusiv cei spitalizați?
- copiii imigranți și refugiați?
- copiii care trăiesc departe de familii?
- copiii nomazi sau țigani sau care se află temporar într-un anumit loc?
- copiii excluși din școală?
- copiii aflați în orice formă de detenție?
- Învățământul primar este obligatoriu?
- Învățământul primar este gratuit pentru toți copiii?
- Tot ceea ce este legat de învățământ este gratuit (de exemplu cărți, echipament sau uniformă (dacă este cazul)?
- Diferitele forme de învățământ secundar, inclusiv învățământul general și profesional, sunt oferite oricărui copil?
- Sunt acestea gratuite?
- Dacă nu, se iau măsuri pentru a crește posibilitatea ca orice copil să urmeze ciclul de învățământ secundar, de exemplu oferindu-se ajutor financiar celor care au nevoie?
- Vârstele legale de încheiere a învățământului obligatoriu corespund cu cele necesare pentru angajare?
- În cazul în care această vârstă este sub 15 ani, se fac demersuri pentru a crește pragul de vârstă?

- Toți copiii au acces la formele de învățământ superior, în funcție de capacitățile fiecăruia?
- Informarea și orientarea educativă și profesională este posibilă și accesibilă tuturor copiilor?
- Ce măsuri s-au adoptat pentru a se încuraja frecventarea școlii și prevenirea abandonului școlar?

Aceste măsuri iau în considerație

- condițiile de viață ale copilului (cum ar fi nevoia unui venit sigur, obligația de a efectua unele munci casnice sau de a lucra în perioadele muncilor agricole)?
- plasarea geografică corespunzătoare a școlilor, orele și perioadele de școală adecvate?
- programa școlară corespunzătoare în vederea dezvoltării intelectuale a copilului?
- limba maternă a copilului?
- orice alte nevoi speciale ale copilului (cum ar fi cele impuse de deficiențe, boală sau sarcină)?
- respectarea tradițiilor religioase sau culturale și a diferenței de sex?
- respectarea opiniilor copilului?
- respectarea demnității copilului?
- identificarea dificultăților de învățare și acordarea ajutorului pentru a se evita picarea unor examene sau repetenția forțată?
- necesitatea de a implica respectiva comunitate în vederea asigurării educației și de a implica școlile în viața comunității?
- eficiența în alegerea și specializarea profesorilor pentru a se preveni dezinteresul față de activitățile școlare?
- S-au luat toate măsurile necesare pentru a se asigura că toate formele de disciplină școlară sunt în conformitate cu demnitatea umană a copilului?
- Pedepsa corporală este interzisă prin lege în toate școlile?
- S-au luat toate măsurile necesare pentru a se asigura că nu se va recurge niciodată la pedeapsa corporală?

Toate formele de disciplină școlară sunt în conformitate cu Convenția, inclusiv cu dreptul copilului

- de a nu fi discriminat?
- de a fi tratat într-o manieră conformă cu capacitățile sale în dezvoltare?
- de a menține un contact direct cu ambii părinți (excepție făcându-se doar dacă aceasta nu este în contradicție cu interesele sale majore)?
- la libertatea de exprimare, de gândire, de conștiință și religie?
- la libertatea de asociere (excepție făcându-se doar dacă aceasta nu este în contradicție cu interesele sale majore)?

- la viață personală?
- de a fi protejat împotriva oricărei forme de violență fizică sau mentală, rănire sau abuz, neglijență sau tratament neglijent, tratamente rele sau exploatare?
- la propria identitate, cultură și limbă?
- la odihnă și recreare?
- la acceptare socială și reintegrare?

Programele educative încearcă sau direcționează către nivel corespunzător de dezvoltare?

Programele de cooperare tehnică internațională includ

- metode de instruire a profesorilor?
- accesul la cunoștințe științifice și tehnice?
- asigurarea eficienței a educației în învățământul primar și secundar?

Probleme specifice în aplicarea articolului 29

Toate formele de învățământ oferite copiilor din cadrul unei țări urmăresc

- dezvoltarea aptitudinilor la întregul potențial al acestora?
- dezvoltarea cavităților intelectuale la întregul potențial al acestora?
- dezvoltarea capacităților fizice la întregul potențial al acestora?
- Convenția pentru drepturile copilului este inclusă în programele școlare?
- Copiii învață și alte principii ale drepturilor omului?
- Sistemele administrative din școli sunt în conformitate cu principiile Convenției?
- Metodele de predare sunt în conformitate cu principiile Convenției?

Instituțiile și serviciile de învățământ și programele școlare dezvoltă respectul copiilor față de

- părinții lor?
- propria lor identitate națională și culturală, limbă și valori?
- valorile naționale ale statelor ratificatoare?
- valorile naționale ale țării din care eventual sunt originari?
- valorile naționale ale altor civilizații?
- Toate formele de educație au ca scop pregătirea copiilor în vederea asumării responsabilităților vieții într-o societate liberă?
- În școli se exersează procedurile democratice?
- Copiii au responsabilitățile și posibilitățile de a exercita alegerea, luarea unor decizii și independența?

Copiii sunt educați în vederea

- promovării sănătății?
- sănătății sexuale și de reproducere?
- relațiilor sociale, incluzând formarea abilităților de mediere și negociere și rezolvarea conflictelor pe căi pașnice?
- administrării banilor și a bugetului?
- cunoașterii legii?
- asumării responsabilităților în viața comunității și a cetățenilor?
- Educația încurajează înțelegerea, toleranța și prietenia între toți oamenii? Se iau măsuri pentru a se combate discriminarea în funcție de sex prin
 - programa școlară?

- materiale educative?
- atitudinile profesorilor?
- etica școlară?
- Copiii învață care sunt valorile și comportamentul nonviolent, în spiritul păcii?
- Instituțiile de învățământ previn orice manifestare de violență, atât din partea elevilor, cât și din partea profesorilor?
- Se adoptă măsuri pentru a se combate brutalitatea?
- Toate formele de educație includ strategii pentru dezvoltarea respectului copiilor față de mediul natural?
- Se permite funcționarea unor școli particulare?

Standardele minime cerute școlilor particulare presupun

- să nu se facă discriminări?
- să se dezvolte aptitudinile elevilor la nivelul maxim al potențialului lor?
- să se predea și să se exerseze valorile menționate în articolul 29(1)?
- să se respecte drepturile copilului prevăzute de Convenție?
- să existe un număr suficient de personal cu o pregătire corespunzătoare și să se respecte cerințele privind sănătatea și siguranța?
- S-au adoptat anumite măsuri precum procedurile de verificare și de reglementare, prin care să se garanteze că educația în toate școlile particulare ar este conformă acestor standarde?

Probleme specifice în aplicarea articolului 29

- S-au luat măsuri pentru a fi identificate grupurile de copii aparținând unei minorități etnice, religioase sau lingvistice și cei care sunt de origine autohtonă?
- S-au luat măsuri pentru a se asigura că acești copii nu sunt privați de dreptul de a se bucura de propria lor cultură, împreună cu alți membri ai comunității?
- S-au luat măsuri pentru a se asigura că acești copii nu sunt privați de dreptul de a protesta sau practica propria lor religie, împreună cu alți membri ai comunității?
- S-au luat măsuri pentru a se asigura că acești copii nu sunt privați de dreptul de a vorbi propria lor limbă, împreună cu alți membri ai comunității?

Aceste măsuri vor fi puse în aplicare

- în școli?
- în mass-media?
- în situațiile în care copiii sunt separați de părinții, familia sau comunitatea lor, indiferent de motiv?
- în proceduri legale?
- În situația în care predarea la acești copii se face în limba maternă, li se mai predă și limba majorității?
- În cazul în care acești copii, indiferent de motiv, nu vorbesc fluent limba minorității din care fac parte, există posibilitatea de a li se preda această limbă?
- Prevederile Convenției, Rapoartele Inițiale și cele Periodice, precum și toate procedurile Comitetului pentru Drepturile Copilului sunt traduse în toate limbile minorităților?
- Conform acestui articol, dreptul copilului de a nu suferi imixtiuni în propria sa cultură, religie și limbă este protejat și consacrat prin lege?
- Sunt inițiate campanii susținute de guvern, în cazul în care este necesar, pentru a combate prejudecățile legate de minorități sau grupuri de populație autohtonă?
- Copiii care aparțin acestor grupuri au fost întrebați dacă măsurile luate conform acestui articol au fost corespunzătoare sau suficiente?

Probleme specifice în aplicarea articolului 31

- S-au luat măsuri pentru a se asigura dreptul copilului de a se odihni și dreptul la timp liber?
- Aceste măsuri includ interdicții privind copiii care lucrează pe timpul nopții sau în toată perioada de vacanță școlară?
- Au fost ratificate convențiile nr. 79 și nr. 90 ale OIM?
- Regimul orelor de școală obligatorie și al temelor pentru acasă lasă copilului timp pentru odihnă și timp liber?
- Planificarea ia în considerație opiniile copiilor pentru a identifica care sunt necesitățile?
- Posibilitatea de recreere și joacă sunt proprii oricărei vârste (inclusiv preșcolarii și adolescenților și sunt accesibile tuturor, fără a se face nici o discriminare)?
- Resursele alocate pentru sport, cultură și arte sunt împărțite corect între adulți și copii?
- Toți beneficiază de accesul la evenimentele culturale și artistice?
- Există vreo limitare privind participarea tuturor copiilor la viața culturală și artistică?
- Există evenimente culturale și artistice organizate special pentru copii?
- Copiii beneficiază de accesul la evenimentele culturale și artistice, oferindu-li-se gratuități sau reduceri?
- Copiii din spitale au posibilitatea de a se juca sau de a desfășura activități recreative?
- Copiii din instituții au posibilitatea de a se juca, de a desfășura activități: sportive sau recreative, artistice sau culturale?
- Copiii a căror libertate a fost restricționată au posibilitatea de a face exerciții fizice și de a desfășura activități recreative, artistice sau culturale?
- S-au luat măsuri pentru a se asigura că fetele beneficiază în egală măsură ca și băieții de dreptul de a se odihni, de a avea timp liber, de a se recrea și de a se bucura de activitățile culturale și artistice?

Probleme specifice în aplicarea articolului 32

Statul a lansat sau promovat campanii de informare:

- Pentru copii, despre măsurile de protecție de care pot beneficia și despre riscurile pe care le implică cazurile de exploatare economică?
- Pentru publicul larg, incluzând activități de pregătire pentru categoriile profesionale care lucrează cu/pentru copii, pentru a-i ajuta să asigure copiilor o reală protecție împotriva exploatării economice?
- Pentru angajatori sau potențiali angajatori?

Legislația, politica și practica statului protejează copiii împotriva:

- Exploatării economice?

Îndeplinirii oricărei munci care

- Prezintă riscuri?
- Afectează educația copilului?
- Dăunează sănătății sau dezvoltării fizice, mentale, spirituale, morale sau sociale a copilului?
- Implică un tratament crud, inuman sau degradant, vânzarea copilului sau servitutea?
- Implică activități în care copiii sunt folosiți pentru acte pedepsite prin lege, cum ar fi traficul de droguri și mărfuri interzise?
- Este incompatibilă cu realizarea altor drepturi prevăzute în Convenție?

Statul a:

- ratificat Convenția OIM nr. 138 cu privire la vârstă minimă de angajare?
- ratificat Convenția OIM nr. 138 cu privire la munca forțată?
- analizat Recomandarea OIM nr. 146 privind legislația, politica și practica?
- Dacă nu, statul analizează aceste acțiuni?
- Statul a stabilit prin lege o vârstă minimă de angajare care este egală cu vârsta completării studiilor obligatorii și nu este mai mică de 15 ani?
- Statul a analizat posibilitatea adaptării perioadei de educație obligatorie în funcție de perioadele de muncă sezonieră pentru familie?
- Statul a stabilit prin lege vârsta de 18 ani ca vârstă minimă pentru orice tip de angajare sau muncă, care, prin natura sa ori prin împrejurările în care se desfășoară, poate pune în pericol sănătatea, siguranța sau moralitatea tinerilor?
- Statul a stabilit, prin lege sau printr-o decizie a unei autorități competente de angajare sau muncă pentru care se aplică vârsta minimă de 18 ani?

Statul a stabilit prin lege excepțiile limitate

- Care stabilesc condițiile în care copiii pot munci în școli sau alte instituții destinate educației generale, vocaționale sau pregătirii profesionale?
- Permit celor care au împlinit 14 ani să muncească în cadrul unui curs de pregătire (conform condițiilor prevăzute în articolul 6 al Convenției OIM nr. 138)?
- Definesc orice formă de "muncă ușoară" pe care cei între 13-15 ani o pot îndeplini, care nu le pune în pericol sănătatea sau dezvoltarea și nu le afectează educația?
- Care stabilește orele și condițiile de angajare sau muncă, dacă este permisă, pentru cei care au împlinit 15 ani, dar nu și-au terminat studiile obligatorii?
- Care permite angajarea sau munca limitată în scopuri ca participarea la activități artistice, printr-un sistem de permise acordate în cazuri individuale (conform Convenției OIM nr. 138, articolul 8)?
- Care stabilește orele și condițiile de angajare pentru copii în toate cazurile în care angajarea sau munca este permisă?
- Statul a asigurat măsurile necesare pentru examinarea medicală în scopul angajării copiilor?

În ceea ce privește punerea în aplicare a legislației privind munca prestată de copii, statul garantează, prin legislație sau altfel

- Inspectarea cazurilor copiilor angajați sau care muncesc?
- Accesul copiilor la procedurile de depunere a plângerilor?
- Pedepse corespunzătoare sau alte sancțiuni în cazul nerespectării?
- O evidență corespunzătoare a copiilor angajați?
- Adunarea diverselor date relevante?
- Că persoanele responsabile de respectarea prevederilor privind munca prestată de copii au fost desemnate?
- Se iau măsuri pentru reintegrarea și reabilitarea victimelor unor activități sau ale exploatării?

Probleme specifice în aplicarea articolului 33

Statul a ratificat:

- Convenția cu privire la droguri, din 1961, și Protocolul din 1972?
- Convenția cu privire la substanțele psihotrope, din 1971?
- Legislația interzice explicit folosirea narcoticelor și a substanțelor psihotrope?
- Legislația interzice explicit producerea și traficul cu astfel de substanțe?
- Legislația prevede sancțiuni suplimentare pentru delictele legate de droguri, comise de adulți, care au vândut sau furnizat aceste droguri sau substanțe copiilor, sau care au folosit copii pentru producerea sau traficul lor?
- Legislația interzice vânzarea de solvenți copiilor, fără acordul părinților sau al altor adulți?
- S-au efectuat studii pentru a determina amploarea fenomenului în rândul copiilor?

S-a studiat problema folosirii de droguri de către copii pentru:

- a identifica factorii de risc?
- a identifica strategii de prevenire?
- a identifica strategii de reabilitare?

Educația pentru prevenirea folosirii drogurilor este o parte a

- programei învățământului primar?
- programei învățământului secundar?
- programelor de asistență socială?
- educației parentale?
- Există servicii de terapie prin tratament și de reabilitare, special destinate copiilor care folosesc droguri, în cadrul domeniului medical sau al asistenței sociale?
- Părinții sau alți membri ai familiei, care folosesc droguri, au la dispoziție metode de intervenție pentru reabilitare, care vizează interesele copiilor?
- Se ține seama de opiniile copiilor la elaborarea politicilor și strategiilor antidrog?
- Intervențiile legale au ca scop mai curând reabilitarea decât pedepsirea copiilor care au de-a face cu drogurile?
- Cei care fac parte din sistemul justiției pentru minori își coordonează activitatea cu profesioniștii din domeniul medical, al educației și al asistenței sociale, în cazul delictelor legate de droguri, comise de copii?
- Se iau măsuri pentru a proteja minorii din centrele de detenție sau corecționale împotriva pericolelor expunerii la contactul cu droguri?

- Există campanii publice de descurajare a folosirii drogurilor de către tineri?
- Sunt aceste campanii evaluate?
- Părinții și alți adulți sunt informați despre simptomele inițiale ale abuzului de droguri la copii și despre cum pot fi ajutați?

Probleme specifice în aplicarea articolului 34

Statul a analizat consecințele pentru legislație, politică și practică ale:

- Programul de acțiune al Comisiei pentru drepturile omului referitor la prevenirea vânzării copiilor, a prostituției și pornografiei în care sunt folosiți copii?
- Statul a subvenționat și/sau promovat strategii de educare și informare împotriva exploatării sexuale a copiilor?
- Statul a luat măsuri astfel încât copiii să beneficieze de o educație corespunzătoare și de alte informații?
- Statul a stabilit o vârstă sau vârste minime sub care copilul este considerat incapabil să consimtă la activități sexuale?
- Statul a definit activitățile sexuale ilegale în care sunt implicați copiii?
- Statul a introdus măsurile legislative, educative și sociale corespunzătoare pentru prevenirea incitării sau constrângerii unui copil în scopul participării la orice activitate sexuală ilegală?
- Statul garantează că copilul victimă a unei astfel de constrângeri, incitări sau exploatări nu este pedepsit?
- Statul a revizuit toate măsurile de protecție a copilului împotriva exploatării sexuale, pentru a garanta că copilul nu este în continuare supus abuzurilor în timpul investigațiilor și intervențiilor?

Statul a introdus legislația corespunzătoare și/sau alte măsuri pentru a preveni exploatarea copiilor

- pentru prostituție sau alte practici sexuale ilegale?
- pentru activități sau materiale pornografice?
- prin accesul la "linia erotică"?
- Statul a stabilit procedurile corespunzătoare pentru a garanta copiilor accesul real la procedurile de depunere a plângerilor și la sălile de judecată în cazuri care implică abuzul sexual și exploatarea, inclusiv în cadrul familiei?

Statul a asigurat măsurile necesare pentru a proteja grupurile cele mai vulnerabile, inclusiv

- copiii cu deficiențe?
- servitorii?
- copiii plasați în diverse instituții, inclusiv cei a căror libertate este limitată?
- Statul a introdus măsurile legislative și/sau orice alte măsuri pentru a garanta copiilor martori în cazuri care implică exploatarea sexuală sprijinul și protecția adecvate?

Referitor la materialele pornografice în care sunt folosiți copii, constituie un delict

- posesia acestora?
- producerea acestora?

- difuzarea acestora?
- Statul a revizuit legislația, politica și practica pentru a garanta controlarea pornografiei în care sunt folosiți copii, produsă sau difuzată prin Internet sau alte mijloace tehnologice moderne?
- Statul a introdus măsuri legislative și/sau de altă natură mai adecvate pentru a garanta că cetățenii săi pot fi urmăriți în justiție pentru exploatarea sexuală ilegală a copiilor în alte țări?
- Există un sistem eficient de înregistrare și raportare a diverselor date și a informației privind exploatarea sexuală a copiilor, pentru a oferi o analiză a situației?
- Statul a aderat și a promovat măsuri bilaterale și multilaterale pentru a proteja copiii împotriva abuzului sexual și a exploatării sexuale?

Probleme specifice privind aplicarea articolului 35

- S-au adoptat măsuri legale și administrative care să garanteze că minorii răpiți în cadrul jurisdicției sunt găsiți cât mai repede posibil și înapoiți?
- Sunt considerate ilegale toate formele de trafic cu copii, inclusiv atunci când autorii sunt părinții acestora?
- S-au adoptat măsurile legislative și administrative care să garanteze că minorii nu pot fi vânduți sub nici o formă de muncă prestată pentru plata unor datorii?
- Când munca prestată pentru plata unor datorii este abolită, se iau măsuri pentru a anula orice datori care i-au împins pe copii să muncească?
- Folosirea copiilor pentru cerșit este considerată o activitate ilegală?

Statul a ratificat sau a aderat la:

- Convenția de la Haga cu privire la protecția copiilor și cooperarea în privința adopției în străinătate?
- Convenția de la Haga cu privire la aspectele civile ale răpirilor internaționale de copii?
- Convenția cu privire la abolirea sclaviei, a comerțului cu sclavi și a instituțiilor și practicilor asemănătoare sclaviei, din 1956?
- Este interzisă prin lege orice formă de câștig necuvenit de pe urma adopției în străinătate?
- Instituțiile competente ale statului, mai ales poliția și serviciile de asigurări sociale, cooperează la nivel internațional pentru identificarea și urmărirea oricăror forme de trafic cu copii în străinătate?
- Se iau măsuri care să garanteze copiii care sunt victime ale traficului în străinătate că se pot întoarce legal, în condiții de siguranță, în țara de origine?
- Se adoptă măsuri pentru urmărirea în justiție a celor care se ocupă cu traficul cu copii în afara jurisdicției?
- Legislația interzice vânzarea organelor de copii în viață (cu excepția țesuturilor regenerative)?
- Este considerată obligatorie recrutarea unui copil (care nu a împlinit 18 ani) în forțele armate?
- Copiii victime ale răpirii, vânzării sau traficului sunt tratați cu omenie, ca victime, nu ca infractori, și li se asigură toate formele corespunzătoare de sprijin și asistență?
- Sunt respectate opiniile copiilor în legătură cu cele mai potrivite măsuri de prevenire a răpirii, vânzării și traficului acestora?

Probleme specifice privind aplicarea articolului 36

- Există mecanisme administrative și legislative care să asigure că copiii sunt protejați împotriva tuturor formelor de exploatare?
- Agențiile de asistență socială sunt împuternicite să intervină atunci când există bănuiala că copiii sunt implicați în activități care, indiferent din ce cauză, le afectează dezvoltarea fizică, mentală, emoțională, spirituală, morală și socială?
- Măsurile luate previn exploatarea copiilor de către mass-media?
- Măsurile previn folosirea copiilor pentru orice formă de cercetare, inclusiv experimente medicale sau științifice, dacă nu s-a obținut consimțământul părinților sau al tutorelui legal?
- Activitățile de cercetare și experimentele în care sunt implicați copiii sunt reglementate de un cod etic?
- Se iau măsuri pentru a oferi servicii de reabilitare a copiilor care au fost supuși oricărei forme de exploatare la care se referă acest articol?

Probleme specifice privind aplicarea articolului 37

- Interzicerea torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante este inclusă în legislația specifică aplicabilă tuturor copiilor din jurisdicție?
- Este tortura definită în această legislație?
- Această legislație se aplică tuturor cazurilor, fără excepție?
- Pedepsa capitală este interzisă prin lege în cazul infracțiunilor comise de copii sub 18 ani?
- Sentințele imprecise sunt interzise, indiferent de situație, pentru cei sub 18 ani?

Legislația interzice orice formă a pedepsei corporale și folosirea acesteia pentru cei sub 18 ani?

- ca sentință judecătorească sau ca pedeapsă în instituțiile de corecție?
- ca pedeapsă în școli?
- ca pedeapsă în orice alt tip de instituție care se ocupă de copii?
- ca pedeapsă în cadrul familiei?
- Izolarea copiilor este interzisă, indiferent de situație?
- Statul a inițiat sau promovat campanii de conștientizare și informare, pentru a proteja copiii împotriva torturii sau a altor tratamente crude, inumane sau degradante?
- Statul a ratificat Convenția împotriva torturii sau a altor tratamente ori pedepse crude, inumane sau degradante?

Arestul

- Sunt toți cei sub 18 ani tratați drept copii conform legislației?

Legislația, politica și practica garantează că arestarea copiilor este folosită

- doar ca măsură extremă?
- pentru o perioadă de timp cât mai scurtă?

Există vreo vârstă minimă sub care un copil

- nu poate fi arestat?
- nu poate fi reținut înaintea arestării de către poliție sau alte autorități?

Legislația și celelalte măsuri adoptate de stat garantează că orice reținere a unui minor înaintea arestării este

- folosită numai ca măsură extremă?
- pentru cea mai scurtă perioadă de timp?

Privarea de libertate după arestare

- Este stabilită perioada maximă de detenție după arestarea unui copil fără un proces la care să poată fi contestată legalitatea detenției?
- Este stabilită o vârstă minimă sub care un copil nu poate fi ținut în detenție după arestare și înainte de proces?

Legislația garantează că ținerea în detenție a unui copil este folosită ca

- măsură extremă?
- pentru o perioadă de timp cât mai scurtă?

Arestul preventiv

Legislația garantează că arestarea preventivă a unui copil este folosită ca

- măsură extremă?
- pentru o perioadă de timp cât mai scurtă?
- Este stabilită o vârstă minimă sub care un copil nu poate fi ținut în detenție înainte de proces?
- Legislația garantează că copiii arestați preventiv sunt separați de copiii condamnați?
- Există măsuri alternative la arestarea preventivă a copiilor, care să fie aplicate atunci când este posibil?

Privarea de libertate ca sentință pronunțată de o instanță de judecată

- Este stabilită o vârstă minimă la care poate fi pronunțată pedeapsa cu închisoarea pentru un copil?
- Nu există alte măsuri care permit limitarea libertății copiilor suspectați, acuzați sau dovediți că au comis o infracțiune, dar care nu au împlinit această vârstă minimă?

Există garanții care să asigure că pedepsele cu închisoarea sau cele care implică limitarea libertății unui copil sunt folosite numai ca

- măsură extremă?
- pentru o perioadă de timp cât mai scurtă?

Limitarea libertății altfel decât prin sentință judecătorească

Legile care permit limitarea libertății celor sub 18 ani sânt în conformitate cu articolul 37 și cu alte articole, oriunde se folosește această măsură, inclusiv

- în legislația penală/pentru delincvența juvenilă?
- în sistemul asigurărilor sociale?
- în educație?
- în sănătate, inclusiv sănătatea mentală?
- pentru cei care cer azil politic sau pentru imigranți?

- în orice altă situație?
- În fiecare caz, există o prevedere legală care să stabilească vârstă minimă sub care nici unui copil (băiat sau fată) nu i se poate limita libertatea?

În fiecare caz, legislația garantează că orice ținere în detenție în afara sistemului penal este folosită

- ca o măsură extremă?
- pentru o perioadă de timp cât mai scurtă?
- nu pentru o perioadă nedeterminată?
- Există circumstanțe de limitare a libertății copiilor care nu sunt prevăzute prin lege?

Există legi care să prevină limitarea libertății copiilor în mod arbitrar, în

- instituții ale statului?
- alte instituții și servicii?
- Există legi care să limiteze privarea de libertate a copiilor de către părinți/ tutore/părinți sociali etc.?

Condițiile din detenție

- Normele pentru protecția minorilor privați de libertate ale Organizației Națiunilor Unite au fost incluse în legislația care se aplică tuturor cazurilor de privare de libertate?
- Există un sistem eficient de inspectare și monitorizare a tuturor instituțiilor în care copiii pot fi privați de libertate?
- Legislația prevede dreptul copilului privat de libertate de a i se revizui periodic situația și tratamentul?
- Toate detaliile privind limitarea libertății tuturor copiilor sunt adecvat înregistrate, raportate și păstrate?
- Există date disponibile privind toți copiii privați de libertate?
- Orice copil privat de libertate are acces la proceduri eficiente de depunere a plângerilor, referitoare la orice aspect al tratamentului care i se aplică?

Separarea de adulți

Copiii sunt separați de adulți în detenție, cu excepția situațiilor când se consideră interesul superior al copilului ca această măsură să nu se aplice

- înaintea arestării?
- după arestare?
- în arest preventiv?
- după pronunțarea sentinței?
- în instituțiile medicale, inclusiv cele pentru boli psihice?

- în cadrul sistemului de protecție socială?
- în cazul în care cer azil politic sau sunt imigranți?
- în orice altă situație?

Contactul cu familia în timpul detenției

- Legislația prevede dreptul copilului privat de libertate de a menține contactul cu familia sa prin corespondență și vizite?
- Restricțiile prevăzute pentru acest drept sunt limitate la situații excepționale?
- În cazul aplicării oricărei restricții, copilul în cauză are dreptul de a recurge la un organism independent?

Accesul la asistență juridică și la orice altă asistență

Copilul privat de libertate are dreptul la asistență legală sau la orice altă asistență, asigurată cu promptitudine

- când este reținut înaintea arestării?
- în timpul arestării?
- când este arestat preventiv?
- când se află în detenție după pronunțarea sentinței?
- când este privat de libertate, în orice alte circumstanțe?

Procedura de contestare a legalității privării de libertate

Orice copil privatele libertate are dreptul de a contesta legalitatea acestei măsuri în fața unui tribunal sau a unei alte autorități competente

- când este reținut înaintea arestării?
- când este reținut după arestare?
- când este condamnat la o pedeapsă cu închisoarea?
- când libertatea sa este limitată în alte circumstanțe?
- În cazul unor astfel de contestații ale limitării libertății, legislația garantează copilului o soluționare rapidă, în cadrul unei perioade definite de timp?

Probleme specifice privind aplicarea articolului 38

Statul a ratificat/aderat la

- cele patru Convenții de la Geneva?
- Protocolul adițional I?
- Protocolul adițional II?
- alte instrumente internaționale privind protecția copiilor afectați de conflictele armate?
- Statul a luat măsurile necesare pentru a garanta că copiii sub 15 ani nu participă direct la ostilități?
- Statul a luat măsurile necesare pentru a garanta că copiii sub 18 ani nu participă direct sau indirect la ostilități?
- Statul garantează că nici un copil sub 18 nu este înrolat în forțele armate?

Statul a adoptat măsuri legislative sau orice alte măsuri

- pentru a preveni înrolarea în forțele armate a copiilor care nu au împlinit 15 ani?
- pentru a-i înrola cu prioritate pe cei mai în vârstă, dacă se înrolează copii sub 18 ani?
- pentru a preveni înrolarea în forțele armate a copiilor care nu au împlinit 18 ani?
- Statul a luat măsuri pentru a interzice și preveni înrolarea copiilor care nu au împlinit 18 ani de către grupări nonguvernamentale?
- Statul garantează că școlile militare nu înrolează elevi sub 18 ani?
- Statul garantează că orice școală militară care totuși înrolează elevi sub 18 ani este supravegheată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, nu de Ministerul Apărării?
- Statul garantează că școlile militare respectă scopurile privind educația cuprinse în articolul 29 al Convenției?
- Statul a luat toate măsurile posibile pentru a asigura protecția și îngrijirea tuturor copiilor afectați de conflicte armate?
- Statul cunoaște și a luat măsuri pentru a urma recomandările studiului privind *Impactul conflictelor armate asupra copiilor*?
- În ceea ce privește articolul 38(4), statul a luat măsuri la nivel național, bilateral și internațional pentru a proteja copiii împotriva minelor antipersonal?
- Statul și-a exprimat intenția de a ratifica Protocolul opțional la Convenție, referitor la participarea copiilor la conflictele armate?

Probleme specifice privind aplicarea articolului 39

Statul asigură, conform articolului 39, luarea unor măsuri eficiente de reabilitare pentru a promova recuperarea fizică și psihică și reintegrarea socială a tuturor copiilor din jurisdicția sa, care sunt victime ale

- oricărei forme de neglijare?
- violenței sau abuzului?
- abuzului sexual?
- exploatării sexuale?
- abuzului de droguri?
- exploatării economice?
- vânzării sau traficului?
- torturii?
- oricărei alte forme de tratament sau pedeapsă crudă, inumană sau degradantă?
- conflictelor armate?
- Statul garantează recuperarea și reintegrarea socială a copiilor delincvenți?
- Statul garantează că recuperarea și reintegrarea se desfășoară într-un mediu care favorizează sănătatea, respectul de sine și demnitatea copilului?
- Statul garantează că se respectă părerile copilului victimă în alcătuirea și aplicarea programelor de recuperare și reintegrare, inclusiv în cazuri individuale?

Probleme specifice privind aplicarea articolului 40

Legislația, politica și practica statului susțin dreptul fiecărui copil din jurisdicție suspectat, acuzat sau dovedit că a încălcat legea penală de a fi tratat într-un mod de natură să

- promoveze simțul său de demnitate și al valorii personale?
- întărească respectul său pentru drepturile fundamentale ale omului și libertățile altora?
- țină cont de vârsta copilului?
- țină cont de dorința de a promova reintegrarea?
- țină cont de dorința de a încuraja copilul să-și asume un rol constructiv în societate?
- În conceperea sistemului justiției pentru minori, statul a ținut cont de normele și directivele pertinente ale Națiunilor Unite și de alte instrumente internaționale pertinente?
- Legislația garantează că copiii nu intră sub incidența sistemului justiției penale pentru acte sau omisiuni care nu erau interzise de dreptul național sau internațional la momentul comiterii acestora?

Legislația, politica și practica statului garantează oricărui copil suspectat sau acuzat că a încălcat legea penală dreptul

- de a fi considerat nevinovat până când i se dovedește vinovăția, conform legii?
- de a fi informat de acuzațiile care i se aduc
 - prompt?
 - direct?
 - dacă este cazul, prin intermediul părinților săi sau al reprezentanților săi legali?

pentru pregătirea și prezentarea apărării sale, de a beneficia de

- asistență juridică?
- orice altă asistență corespunzătoare?

de a i se examina cauza

- fără întârziere?
- de către o autoritate sau o instanță judiciară competentă și imparțială?
- după o procedură echitabilă, conform instrumentelor internaționale, inclusiv "Normele de la Beijing"?
- în prezența asistenței legale sau a oricărei alte asistențe corespunzătoare?
- în prezența părinților sau a reprezentanților săi legali - dacă acest lucru nu este considerat contrar interesului superior al copilului, datorită în special vârstei și situației sale?
- în prezența copilului?

de a nu fi obligat

- să depună mărturie?
- să-și mărturisească vinovăția?

să poată

- să interogheze sau să ceară să fie interogați martori ai acușării?
- să obțină aducerea și interogarea de martori ai apărării, în condiții de egalitate?

Dacă se dovedește că a încălcat legea penală, să poată face apel, în fața unei autorități sau instanțe judecătorești superioare competente, independente și imparțiale, conform legii cu privire la

- decizie?
- și la orice măsură luată în consecință?
- să aibă dreptul să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă copilul nu înțelege sau nu vorbește limba folosită?
- viața sa personală să fie în mod deplin respectată în toate fazele procedurii?

Audierile care implică copii sunt deschise pentru

- public?
- reprezentanții presei?
- Există limitări ale modului în care presa oglindește aceste audieri și rezultatele lor?
- Legislația garantează că, în nici un caz, nu este dezvăluită identitatea unui copil suspectat, acuzat sau declarat că ar fi încălcat legea penală?
- Există în stat un sistem legislativ pentru minori, separat de cel pentru adulți?
- Copiii sub 18 ani suspectați, acuzați sau dovediți că ar fi încălcat legea penală în cadrul jurisdicției intră, fără excepție, sub incidența legislației pentru minori?

Legislația pentru minori include, special pentru acești copii:

- legi distincte?
- proceduri distincte?
- autorități distincte?
- instituții distincte?
- dispoziții distincte?
- Este definită prin lege o vârstă minimă sub care copiii sunt considerați a nu avea capacitatea de a încălca legea penală?

- Dacă o astfel de vârstă este stabilită, este prevăzut că nu există circumstanțe în care un copil sub această vârstă poate fi suspectat, acuzat sau declarat că ar fi încălcat legea penală?
- Legislația, politica și practica prevăd măsuri pentru tratarea copiilor suspectați, acuzați sau declarați că ar fi încălcat legea penală fără a se recurge la proceduri judiciare?
- Dacă da, există garanții pentru copilul care se consideră nevinovat? Este prevăzută o gamă de dispoziții, cum sunt cele referitoare la
 - îngrijire?
 - orientare și supraveghere?
 - îndreptare către tratament psihiatric?
 - despăgubirea victimelor?
 - îndrumare?
 - verificare?
 - clasament familial?
 - programe de educație generală și profesională?
 - alternative la îngrijirea instituțională?

Legislația, politica și practica garantează că copiii sunt tratați într-un mod care

- este corespunzător bunăstării copilului?

proporțional cu

- condițiile lor?
- infracțiunea comisă?

Probleme specifice privind aplicarea articolului 42

Statul a luat măsuri active pentru a aduce prevederile și principiile Convenției la cunoștința întregii populații

- adulților?
- copiilor?
- Conținutul Convenției și informații privind implicațiile acesteia au fost traduse în toate limbile folosite în întreaga jurisdicție și difuzate corespunzător?
- Conținutul Convenției și informații privind implicațiile acesteia au fost difuzate prin metodele corespunzătoare pentru copii și adulții cu deficiențe?

Conținutul Convenției și informații privind implicațiile acesteia au fost introduse în programa

- tuturor școlilor?
- tuturor celorlalte instituții educative?

cursurilor de pregătire profesională – atât inițială, cât și de perfecționare – pentru cei care lucrează cu și pentru copii, inclusiv

- judecători?
- avocați?
- cei însărcinați cu aplicarea legii?
- personalul din instituțiile de corecție/detenențe?
- personalul pentru emigranți?
- personalul militar și forțele de pace ale Națiunilor Unite?
- profesori?
- asistenți sociali?
- cei care asigură consilierea psihologică a familiilor și copiilor?
- cei care lucrează în instituții pentru copii, inclusiv instituții de asistență socială?
- medici, personal medical și care se ocupă de planificarea familială?
- autoritățile guvernamentale și factorii de decizie?
- personalul însărcinat cu adunarea datelor cerute de Convenție?
- celorlalți specialiști care lucrează cu sau pentru copii?

Programele concepute pentru difuzarea Convenției și a principiilor și prevederilor acesteia implică

- mass-media?

- societățile civile și nonguvernamentale competente?
- grupuri de copii?
- S-au luat măsuri pentru a promova înțelegerea principiilor și prevederilor Convenției de către mass-media și agențiile de informare?

Statul a întreprins sau planificat studii pentru a conștientiza în legătură cu principiile și prevederile Convenției

- publicul larg?
- cei care lucrează cu sau pentru copii?
- copiii?

Indici pentru monitorizarea implementării Convenției ONU cu privire la drepturile copiilor

Articolul din Convenția cu privire la drepturile copilului	<i>Repere specifice pentru mediul familial și forme alternative de îngrijire</i>
Principiul nediscriminării (art.2)	<ul style="list-style-type: none"> - Care sunt categoriile de copii ce nu au acces la serviciile publice? - Care sunt valorile și atitudinile existente la nivelul publicului general? - Există discriminare în sistemul educațional/ asigurarea asistenței medicale? Dar în familie, pe bază de gen? - Care sunt consecințele discriminării, din punct de vedere al drepturilor copilului? Dar din punctul de vedere al comportamentului copiilor discriminați? - Există discriminări față de adolescentele însărcinate sau de cele care au devenit mame?
Nume și cetățenie (art.7)	<ul style="list-style-type: none"> - Există cazuri de copii fără acte de identitate? Aparțin acești copii anumitor grupuri / comunități? - Cât de dificil este să înregistrezi / să declari un copil după o perioadă mai mare de timp? - Cine acordă identitatea copiilor abandonati? Care este procedura și cine intervine? - Au copiii din instituții acces la informații despre propria lor identitate?
Păstrarea identității (art.8)	<ul style="list-style-type: none"> - Este asigurată păstrarea identității culturale a copiilor în școli? Care sunt practicile întâlnite?
Libertatea de expresie (art.13)	<ul style="list-style-type: none"> - Cum se manifestă libertatea de expresie în școală? - Au copiii acces la promovarea unor idei prin intermediul mass-media? - Îți pot exprima opinia copiii în diverse instituții (tribunale, forme alternative de protecție)? - Care sunt modalitățile de depunere a plângerilor (ex.: telefonul de urgență)? - Care este urmarea plângerilor adresate? - Cum se realizează accesul copiilor din instituții la mijloace de exprimare a opiniei din afara instituțiilor respective? Dar în instituția în care trăiesc?
Libertatea de asociere (art.15)	<ul style="list-style-type: none"> - Cât de accesibile sunt formele de asociere? - Care este impactul diverselor forme de asociere (la nivelul membrilor și al capacității asociațiilor astfel create)?
Protejarea vieții private (art.16)	<ul style="list-style-type: none"> - Există anumite regulamente pentru copiii din instituții? Sunt acestea respectate? - Există cazuri în care funcționarii publici dezvăluie date despre cazurile pe care le au?
Copiii minorităților (art.30)	<ul style="list-style-type: none"> - Există cazuri în care copiilor le-a fost interzisă folosirea limbii materne? - Au acces egal la educație, servicii medicale, asistență socială?

Exploatarea prin muncă a copilului (art.32)	<ul style="list-style-type: none"> - Există date referitoare la copiii care muncesc? - Există un sistem de control/ monitorizare? Care este numărul cazurilor raportate? Există anumite categorii de copii mai vulnerabile? Care sunt acestea? - Există date sau studii cu privire la copiii care muncesc în familie? - Care este atitudinea familiei/ părinților față de munca copiilor? - Care sunt consecințele muncii copiilor asupra dezvoltării lor? - Există anumite cazuri în care munca copilului este încurajată de sistemul public - Cerșetoria: Cine și cum poate interveni în cazurile de cerșetorie? Care sunt cauzele care conduc la cerșetorie în rândul copiilor?
Protecția împotriva exploatării sexuale (art.34)	<ul style="list-style-type: none"> - Care sunt mecanismele de identificare? - Care sunt grupurile cele mai vulnerabile? - Există informații disponibile, accesibile? - Care este cadrul legal în ceea ce privește pornografia infantilă? - Unde se pot semnala cazurile? Cine intervine? - Cum sunt pedepsiți abuzatorii?
Prevenirea răpirii, vânzării și traficului de copii (art.35)	<ul style="list-style-type: none"> - Care sunt condițiile din centrele de tranzit? - Care sunt problemele întâlnite în sistemul de referire a cazurilor? - Care este eficiența poliției în cazurile de răpire? Care este încrederea populației în poliție? - Este reglementat accesul copiilor la medii primejdioase (cluburi, discoteci)? Ce se întâmplă în realitate?
Interzicerea torturii și a privării de libertate (art.37)	<ul style="list-style-type: none"> - Există cazuri de arestare preventivă? Cât de frecvente sunt acestea? Care sunt condițiile în care se produc acestea? Care este durata arestului preventiv? - În ce condiții are loc audierea copiilor? Care sunt persoanele prezente la audiere? Cine îi apără pe minori? - Care este relația cu serviciile de asistență socială? - Există instanțe specializate pentru judecarea minorilor? - Care sunt cele mai frecvente măsuri luate în cazul minorilor? - Care sunt condițiile de detenție? Care este numărul minorilor din penitenciare/ centrele de reeducare? Care sunt serviciile de care pot beneficia minorii din penitenciare? - Au copiii dreptul de a-și vedea familia? Este posibilă vizitarea copiilor de către familie (sunt distanțele accesibile)? - Sunt cazurile cu minori tratate în regim de urgență? - Copiii își pot continua pregătirea școlară pe durata judecării lor?
	<p><i>Repere specifice pentru mediul familial și forme alternative de îngrijire</i></p>
Îndrumarea părinților și dezvoltarea capacității copiilor (art.5)	<ul style="list-style-type: none"> - Există suficiente resurse în comunitate / familie pentru a asigura acest drept? - În ce situații statul limitează acest drept?

Separarea de părinți (art.9)	<ul style="list-style-type: none"> - Care sunt situațiile în care copiii sunt separați de părinți (abuzul asupra copilului, traficul de copii, copiii dispăruți/ copiii din stradă, abandonul copiilor, copiii în conflict cu legea, comiterea unei fapte penale de către părinți, migrația/ copiii aflați în străinătate în grija rudelor/ copiii ai căror părinți lucrează în străinătate)? - În ce situații intervine statul pentru a limita relația/ contactul părinte-copil? În situațiile în care copilul este separat de familia sa, ce condiții trebuie îndeplinite pentru a se permite întoarcerea acestuia în familie? Cine evaluează aceste condiții? - Ce alternative există în momentul de față la separarea de părinți? - În cazul copiilor delincvenți condamnați la pedepse privative de libertate, există programe eficiente de reintegrare familială? Care este regimul vizitelor? - Cum se asigură, în cazul divorțului, respectarea drepturilor părintelui care nu a primit custodia copilului, dacă celălalt nu-i permite contactarea copilului? - În cazul părinților cu dizabilități mentale sau tulburări psihice există reglementări și practici speciale cu privire la separarea de copii?
Reunificarea familiei (art.10)	<ul style="list-style-type: none"> - În ce situații are loc reunificarea familiei? (se vor avea în vedere: migrația părinților sau a copiilor, adopțiile internaționale eşuate, copiii răpiți, traficați etc.) - Cine este responsabil de dezvoltarea copilului pe durata perioadei în care părinții sunt plecați în străinătate pentru a munci? - Cum se realizează reintegrarea familială și în societate a copiilor care au fost protejați în instituții?
Transferul ilegal și împiedicarea reîntoarcerii (art.11)	<ul style="list-style-type: none"> - Ce reglementări și practici există în cazul copiilor întorși de la graniță? - Sunt interesate instituțiile implicate să afle cauzele plecării?
Responsabilitatea părinților (art.18 (1), (2))	<ul style="list-style-type: none"> - Cum se stabilește responsabilitatea părinților în cazul copiilor nerecunoscuți de către părinți, copiilor abandonați sau a părinților adolescenți? - Prin ce mecanisme sunt sprijiniți părinții de către stat pentru a-și exercita responsabilitățile? Există mecanisme de evaluare a modului în care părinții își exercită responsabilitățile? - Cum sunt gestionate responsabilitățile cu privire la creșterea și îngrijirea copilului în timpul procesului de adopție? - Ce măsuri sunt luate pentru dezvoltarea capacităților părintești, în special ale părinților adolescenți și ale celor cu dizabilități?
Protejarea față de abuzuri și neglijare (art.19)	<ul style="list-style-type: none"> - Cine sesizează în general abuzul în familie și cine ar mai putea să o facă? Cât de facil este accesul în familie / instituțiile de ocrotire? - Cine asigură protecția copiilor privați de libertate, împotriva abuzului? Au aceștia contact cu adulții privați de libertate? - Care sunt procedurile de verificare a plângerilor privind abuzurile

	fizice, psihice sau sexuale? Cum este protejat copilul în aceste situații?
Protecția copiilor lipsiți de sprijin familial (art.20)	<p>Este respectat dreptul copilului la educație în spiritul mediului cultural de proveniență?</p> <p>Ce programe vin în sprijinul copiilor refugiați?</p> <p>Care sunt criteriile de selecție și cum se face pregătirea asistenților sociali?</p> <p>Există programe de consiliere, în sensul pregătirii copilului pentru mutarea dintr-un mediu de viață în altul? Care sunt măsurile pentru introducerea copilului în învățământul de masă?</p> <p>Îngrijirea alternativă urmărește consolidarea achizițiilor pentru o viață independentă?</p>
Adopția (art.21)	<p>Care este ponderea adopției comparativ cu celelalte măsuri?</p> <p>Care este durata în timp a procesului de adopție?</p> <p>Există persoane / organisme care intermediază adopția?</p> <p>Care sunt acestea?</p> <p>Se pot obține foloase necuvenite în procesul de adopție?</p> <p>În cazul adopțiilor eșuate, există programe de reintegrare, reabilitate și asistență a copilului?</p> <p>Cum este pregătit copilul și familia sa în vederea adopției?</p> <p>În ce măsură este importantă opinia copilului în procesul de adopție?</p> <p>Care sunt problemele specifice adopției copiilor cu boli incurabile și a celor diagnosticați cu HIV/SIDA?</p> <p>Care sunt măsurile luate în vederea asistenței copilului adoptat în a-și cunoaște părinții biologici?</p>
Revederea periodică a plasamentului (art.25)	<p>Care este perioada de revizuire a plasamentului? Sunt folosite instrumente comune?</p> <p>Ce măsuri se pot lua în urma revederii plasamentului? Există măsuri în vederea reîncredințării copilului?</p>
Pensia alimentară (art. 27(4))	<p>Cum se stabilește pensia pentru un copil care necesită un tratament special?</p> <p>Care sunt sancțiunile acordate pentru sustragerea de la plata pensiei alimentare?</p> <p>Există programe de asistență adresate părintelui singur? Care sunt măsurile prin care tații sunt constrâni să își recunoască copiii?</p> <p>În cazul părinților minori: Cum se stabilește pensia alimentară? Cine o plătește?</p>

Îngrijirea recuperatorie (art.39)	<p>În instituțiile care nu sunt specializate în asistarea directă a copiilor victime, dar care pot aborda și această categorie (poliție, instanță, vamă), există personal format în problematica abuzului copilului? Care sunt costurile pentru recuperarea victimei? Este respectată confidențialitatea informațiilor și dreptul la intimitate al victimei?</p>
	<p><i>Sănătatea și bunăstarea copilului</i></p>
Supraviețuire și dezvoltare (art.6)	<ul style="list-style-type: none"> - Au scăzut ratele mortalității infantile în ultimii ani? S-au luat măsuri corespunzătoare pentru a preveni accidentele la copii, inclusiv cele de circulație? Numărul cazurilor de infanticid. Este acesta specific anumitor categorii de copii (ex: copiii cu dizabilități)? - Există modalități adecvate de înregistrare, investigare și raportare a tuturor deceselor la copii și a cauzelor acestora? - Sunt înregistrate și raportate sinuciderile la copii, iar ratele acestora sunt analizate după vârstă, cauză? S-au luat măsuri corespunzătoare pentru reducerea și prevenirea sinuciderilor la copii? - S-au luat măsuri corespunzătoare pentru a reduce numărul de sarcini la copii?
Servicii de îngrijire (art.8(3))	<ul style="list-style-type: none"> - Li se asigură tuturor părinților (care muncesc sau nu muncesc din cauza unui handicap) următoarele tipuri de asistență: suport financiar, locuință, echipament adecvat pentru îngrijirea copilului, îngrijire în centre de zi, consiliere? Există o îngrijire de zi, acordată copiilor, de bună calitate și disponibilă/accesibilă pentru toți părinții care lucrează? - Copiii ai căror părinți muncesc în afara granițelor țării beneficiază de forme adecvate de asistență suplimentară? Încurajează statul părinții care lucrează, în îndeplinirea responsabilităților părintești?
Copii cu dizabilități (art.23)	<p>Există o monitorizare a copiilor cu dizabilități care au fost integrați/reintegrați în familiile de origine/de plasament? Există măsuri aplicabile la nivel național și local, prin care să se asigure participarea copiilor cu dizabilități la viața publică? Toți copiii cu dizabilități au acces efectiv și beneficiază fără discriminare de îngrijire și educație preșcolară, educație, instruire, servicii de asistență medicală, servicii de reabilitare, oportunități de recreare și joc, oportunități culturale și artistice, pregătire pentru angajare în muncă, locuri de muncă? Au fost luate măsuri speciale pentru a-i proteja pe copiii cu dizabilități de toate formele de violență și abuz, în familie, în cadrul îngrijirii alternative, în comunitate?</p>
Serviciile de sănătate (art.24)	<p>Se vor avea în vedere: alimentația copilului, avantajele alăptării, malnutriția severă și moderată în rândul copiilor, copiii nou-născuți cu greutate mică la naștere, anemia feriprivă, carențele de vitamina A, accesul la apă potabilă, igiena și asanarea mediului, eliminarea pojarului, imunizarea, decesele datorate infecțiilor respiratorii acute, educația și serviciile de planificare familială, inclusiv servicii corespunzătoare pentru adolescenți, informarea și educația preventivă</p>

	<p>legată de HIV/SIDA, practicile tradiționale care dăunează sănătății.</p> <p>Toți copiii aflați sub jurisdicția statului au dreptul de a se bucura de cel mai înalt standard de sănătate posibil? Copiii au acces la servicii de sănătate adecvate din punct de vedere al confidențialității, inclusiv la informații, consiliere și materiale informative?</p> <p>Dezvoltarea asistenței medicale primare și a celei preventive constituie o prioritate?</p> <p>Toate femeile au acces la asistență medicală prenatală, la cadre medicale calificate care să le asiste în timpul nașterii și la unități de referire/ trimitere, în cazul sarcinilor cu risc ridicat și al urgențelor?</p> <p>Toate cuplurile au acces la informații [i servicii, pentru a se asigura că sarcinile nu sunt prea timpurii, prea dese, prea târzii sau prea multe?</p>
Securitatea socială (art.26)	<p>Deține fiecare copil aflat în nevoie, dreptul potențial de a beneficia de securitate socială (inclusiv de asigurări sociale)? Au fost întreprinse măsuri pentru a asigura cunoașterea de către copii și familiile acestora a dreptului legal la securitate socială?</p> <p>Au fost întreprinse măsurile necesare, astfel încât procesul de solicitare a beneficiilor să nu discrimineze nici un copil (de exemplu, acei copii care locuiesc în zone izolate sau care au părinți analfabeți)?</p> <p>Copiii pot solicita în nume propriu acordarea beneficiilor de securitate socială? Persoanele responsabile cu întreținerea copiilor pot solicita în numele acestora acordarea beneficiilor de securitate socială?</p> <p>Există un sistem de monitorizare a modului în care sunt folosite aceste beneficii?</p>
Nivelul de viață (art.27 (1)-(3))	<p>Nivelul minim de trai necesar pentru a asigura dezvoltarea copilului este identificat de stat? Statul ia măsuri (inclusiv prin alocații bugetare) pentru a se asigura că fiecare copil este bine hrănit?</p> <p>Sunt sprijiniți părinții și persoanele care răspund de copil, în asigurarea condițiilor de trai necesare pentru dezvoltarea copilului? Se iau măsuri pentru a-i face pe părinți să fie pe deplin conștienți de aceste responsabilități?</p> <p>Dacă anumiți copii se află în dificultate, fie că locuiesc cu părinții lor sau nu, li se oferă asistența materială și programele de suport necesare pentru a li se asigura dezvoltarea corespunzătoare?</p> <p>Fiecare copil locuiește într-un loc care este: sigur, cu utilitățile asigurate (în special în ceea ce privește alimentarea cu apă, canalizarea și combustibilul), protejat de pericole, sănătos, amplasat corespunzător (în special la spitale, școli și locuri de recreare)?</p> <p>Sunt luate în considerare opiniile copiilor la amenajarea mediului în care trăiesc?</p>
Abuzul de droguri (art.33)	<ul style="list-style-type: none"> - Există un sistem de monitorizare al cazurilor de consum, al deceselor cauzate de abuzul de substanțe toxice în rândul copiilor? - Care sunt alternativele de petrecere a timpului liber de către copii și adolescenți? - Sunt încurajate organizațiile copiilor care promovează respectarea dreptului la timp liber și recreare?

	<i>Educație, recreare și cultură</i>
Opinia copilului (art.12)	<ul style="list-style-type: none"> - Ce tipuri de structuri care reprezintă interesele copiilor există în Republica Moldova? Sunt acestea reprezentative pentru a exprima punctul de vedere al tuturor copiilor? Care au fost elementele de succes și punctele critice ale funcționării acestor structuri? - Există programe special destinate aflării opiniei copiilor cu privire la anumite subiecte supuse dezbaterii publice? În ce măsuri opiniile copiilor sunt vizibile în dezbaterile publice și mass media? - Au toți copiii oportunități de a învăța să își exprime propriile gânduri, sentimente, opinii? Familia reprezintă un cadru de exprimare liberă a opiniilor copiilor? Ce factori/bariere îi împiedică pe copii să își exprime opinia?
Accesul la informare corespunzătoare (art.17)	<ul style="list-style-type: none"> - Au toți copiii acces la sursele de informare? Care sunt sursele cel mai ușor de accesat? La care dintre acestea accesul este limitat? Care sunt cele mai riscante surse de informare pentru copil? - Copiii au oportunități de a-și dezvolta capacitatea de a selecta în mod critic informația și de a o utiliza în beneficiul lor real?
Educația (art.28)	<ul style="list-style-type: none"> - Care sunt categoriile de copii și tineri cu acces limitat la educație (copiii din mediul rural, copiii cu nevoi speciale, copiii infectați cu HIV/SIDA, copiii provenind din medii socio-culturale și economice defavorizate, copiii considerați violenți sau proveniți din detenție, tinerele însărcinate)? - Există programe alternative pentru copiii care au părăsit de timpuriu sistemul de educație? - În ce măsură tratarea diferențiată a elevilor este o practică în sistemul educațional? - Regulamentul școlar se bazează pe opinia împărțită a tuturor actorilor școlii (elevi, părinți, profesori)?
Scopul educației (art.29)	<ul style="list-style-type: none"> - Programa de învățământ respectă nevoile de învățare și interesele tuturor copiilor? - Copiii au oportunități reale de a-și descoperi și dezvolta propriile interese, înclinații, talente încă de la vârste fragede? - Sistemele de evaluare utilizate în grădiniță sau școală oferă o imagine reală asupra potențialului real al copiilor și asupra dezvoltării acestora? - În ce măsură cadrele didactice sunt pregătite pentru a sprijini dezvoltarea personalității și a potențialului elevilor? - Atitudinea cadrelor didactice se bazează pe respectul față de individualitatea fiecărui elev? - În ce măsură competențele dezvoltate în școală sunt utile în viața copiilor și mai ales sunt relevante pentru viitor ? - În ce măsură școala promovează o educație pentru valori (toleranță, respect față de minorități, non-violență, respect față de mediul natural etc.)?

<p>Timpul liber, recrearea și activitățile culturale (art.31)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Copiii au suficient timp liber pentru activități recreative? Dar copiii provenind din medii dezavantajate sociocultural și economic (mediul rural, familii dezorganizate, instituții de ocrotire etc.)? - Disciplinele opționale și activitățile extrașcolare respectă interesele elevilor? Cum sunt identificate aceste interese și în ce mod se desfășoară orele? Cine participă la elaborarea programei pentru disciplinele opționale? - Programul școlar evită supraîncărcarea elevilor? - Cine este responsabil, la nivelul școlii, de organizarea activităților extrașcolare? Sunt actorii responsabili calificați și disponibili pentru a juca un astfel de rol?
--	--

Tabele-model pentru a stabili nivelul de respectare/implementare a drepturilor

Nondiscriminarea (art.2)

Numărul de copii discriminați

Dacă există cadrul normativ de implementare a normei juridice						
Dacă există cadrul instituțional menit să asigure realizarea dreptului						
Forma discriminării	Rasă	Origine etnică	Sex	Limba	Religia	Opinia publică
Anul						
Anul						
Anul						

Interesul superior al copilului și punerea în practică a drepturilor (art.3 art.4, art.5 și art.18)

Măsurile de suport a familiilor cu copii / măsurile de suport al copiilor din instituțiile de sat

Dacă există cadru normative de implementare a normei juridice								
Dacă există cadru instituțional menit să asigure realizarea dreptului								
Măsurile de protecție socială oferite de stat familiilor cu copii		Anul...		Anul...		Anul...		Măsurile responsabiliz. părinților/reprezentanților egali
		Copil	Reprez. legal al copilului	Copil	Reprez. legal al copilului	Copil	Reprez. legal al copilului	
	Prestații sociale							
	Asistență socială							
	Suport psihologic							
Consiliere juridică								
<p>Evaluarea dacă: 1. prestațiile sociale depășesc minimul de existență a unui copil și adultului care-l îngrijește (se ia în considerare dacă venitul adultului/prestațiile sociale de care beneficiază depășesc minimul de existență a adultului stabilite de BNS și dacă prestațiile sociale oferite pentru copil depășesc minimul de existență pentru un copil);</p> <p>2. măsurile de asistență socială oferite copilului și adultului care-l îngrijește corespund necesităților (după caz dacă copilul a fost plasat într-un serviciu comunitar/social, dacă li s-a oferit proteză, dacă li se oferă asistență la domiciliu ș.a.);</p> <p>3. măsurile de asistență psihologică corespund necesităților (se evaluează dacă tipul de consiliere/terapie psihologică oferită este eficientă);</p> <p>4. tipul de asistență juridică oferită și efectul produs.</p>								
Se examinează cadrul normativ existent privind instituția de stat concretă (Lege, HG, Regulamentul intern și...								
Condițiile oferite de stat instituțiilor unde sunt plasați copiii	Anul...		Anul...		Anul...		Anul...	
	Cond. oferite copiilor	Cond. oferite instituției	Condițiile oferite copiilor	Cond. oferite instituției	Condițiile oferite copiilor	Cond. oferite instituției	Condițiile oferite copiilor	Condițiile oferite instituției

Supraviețuirea și dezvoltarea, libertatea de asociere (art.6, art.15)

Dacă există legi/politici privind integrarea copilului în familia biologică/extinsă								
Dacă există ghid/metodologie privind determinarea momentului și formei de integrare a copilului în familie potrivit interesului superior al copilului								
Dacă există specialiști competenți să ofere suportul necesar copilului potrivit vârstei, capacității sale de percepere a realității								
Dacă există informații privind drepturile copilului și dacă sunt accesibile acestora (cum?)								
Dacă există cooperare între autoritățile naționale în scopul dezvoltării armonioase a copilului								
Ce pârgii sunt oferite copilului de către stat pentru apel în caz de urgență (specialiști pentru instruirea lor, website, telefon, persoana de contact etc.)								
	Natalitatea			Mortalit.	Măsurile de dezvoltare a copilului oferite de stat			
	Familie completă	Familie inkompl	La întreținerea statului		Instit. de învățământ	Instit în custodia căruia se află copilul	Centre de creație/centre comunitare	Eval. climat. psihologic al copil.
Anul								
Anul								
Anul								
Anul								

Numele și cetățenia, păstrarea identității (art.7 și art.8)

	Copii născuți pe teritoriul RM			Numărul de copii înregistrați pe teritoriul RM				
	Copii cetățeni ai RM	Copii cetățeni străini	Copii apatrizi	Până la 6 luni	Până la 1 an	După 3 ani	După 6 ani	
Anul								
Anul								
Anul								
Dacă există politici publice de stabilire și protecție a identității copilului născut pe teritoriul RM								
Dacă există măsuri de protecție a copiilor cetățeni ai RM, a copiilor cetățeni străini și copii apatrizi								
Dacă există măsuri de protecție a familiilor în care există copii (cetățeni străini și apatrizi)								

Separarea de părinți, reunificarea familiei (art.9 și art.10)

Dacă există politici care să reglementeze condițiile de separare a copilului de părinți/familie								
Dacă există politici publice de reabilitare a părinților/familiei pentru evitarea separării copilului de familie								
	Nr. de copii separați de părinți/familie							
	Divorț	Deces	Decizia instanței de	Executarea sentinței penale cu	Plecarea peste hotare la			

			judecată	închisoarea	muncă			
Anul								
Anul								
anul								
Dacă există politici publice de reintegrare a familiei								
	Nr. de familii reintegrate prin				Nr. de familii unde reintegrarea a eșuat			
	Reabilitare social-economică	Reabilitare psihologică	Reabilitare juridică	Toate 3	Insuficiența serv sociale	Insuficiența mijloacelor financiare	Lipsa voinței părinților	Lipsa părinților din țară timp de mai mulți ani
Anul								
Anul								
Anul								

Transferul ilegal și împiedicarea reîntoarcerii (art.11)

Dacă există acorduri internaționale privind prevenirea și soluționarea cazurilor de răpire sau reținere a copiilor în afara țării						
Dacă există politici publice de protecție a copiilor împotriva răpirii, precum și un mecanism legal de cooperare cu celelalte state pentru soluționarea unor astfel de cazuri						
	Nr. de copii răpiți și transferați ilegal peste hotarele țării				Nr. de copii reîntorși în țară	
	Părinte cetățean al RM	Părinte cetățean străin	Tutore	Persoană străină		
Anul						
Anul						
Anul						

Opinia copilului, libertatea de expresie, libertatea de gândire, conștiință și religie (art.12, art.13, art.14)

Dacă există politici publice de încurajare a copilului să-și expună opinia față de ceea ce-l vizează (în ce mod copilul își expune poziția privind aspectele care-l privesc)
Dacă există măsuri legale de protecție a dreptului copilului la opinie în fața autorităților statale (Sub ce formă? De la ce vârstă?)
Dacă în programul școlar există ore de instruire a modului de expunere: posibilitățile dar și restricțiile

Ce măsuri legale dispune statul cu referire la protecția dreptului copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie

Protejarea vieții private, Accesul la informare corespunzătoare (art.16, art.17)

Dacă există politici publice de protecție a vieții private a copilului:

1. instruirea copilului privind modul și efectele răspândirii informației private prin mijloacele de comunicare (email, mobil, comunicare verbală etc);
2. atenționarea copilului privind efectele răspândirii informației ce ar leza onoarea și demnitatea unei persoane;
3. măsurile de responsabilizare a părinților/reprezentanților legali și instituțiilor de drept în ce privește protecția vieții private a copiilor.

Dacă există politici publice privind restricționarea instituțiilor de mass-media de a răspândi informație ce ar dăuna bunăstării copilului:

1. Ce fel de restricții există?
2. Verificarea în ce măsură sunt respectate restricțiile respective?
3. Numărul de încălcări înregistrate de autoritatea competentă;
4. Măsurile întreprinse de autoritățile statului pentru combaterea fenomenului, precum și pentru prevenirea acestuia?

Protejarea față de abuz și neglijare, Protecția copiilor fără familie, Protejarea recuperatorie (art.19, art.20, art.39)

Dacă există politici publice de protecție a copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare, abuz, sau neglijare

Dacă există o linie bugetară pentru colectarea datelor statistice privind orice formă de violență, vătămare, abuz sau neglijare

Dacă există vre-un ghid/metodologie în ce privește:

1. Stabilirea unor programe sociale de sprijin al copilului și al persoanei ce-l îngrijește;
2. Stabilirea unor mecanisme de prevenire, identificare, raportare, trimitere, anchetare, reabilitare, supraveghere a cazurilor de rele tratamente, abuz aplicate copiilor;
3. Stabilirea unor mecanisme de conlucrare cu autoritățile responsabile din țările vecine.

Dacă există măsuri legale de reabilitare psihologică, socială, economică a copiilor victime și dacă statul deține instituții menite să asigure protecția și reabilitarea necesară copiilor victime.

	Nr de copii exploatați			Nr. de copii traficați în scop			Nr. de copii victime a violenței		
	economi c	sexua l	Imagini p/u pornografi e	economi c	sexua l	Imagini p/u pornografi e	fizic e	psihologic e	sexual e
Anu l									

Măsurile de reabilitare a copilului existente în stat (psihologice, sociale, economice)

Adopția (art.21)

Dacă există politici publice privind evaluarea copilului în cazul în care statutul acestuia nu poate fi stabilit cu certitudine						
Dacă există o procedură operativă potrivit Convenției de la Haga (1993) privind protecția copilului și coperarea în materia adopția internațională						
Dacă există un sistem de protecție a datelor cu caracter personal a copiilor adoptați						
Ce măsuri de monitorizare și de protecție a copiilor adoptați există în RM?						
Dacă există acorduri internaționale încheiate cu alte state privind mecanismul de conlucrare în ce privește monitorizarea familiilor în care a fost adoptat un copil cetățean al RM, și măsurile e protecție a acestuia pe teritoriul statului respectiv						
Dacă există persoane competente să instruiască personalul instituțiilor de asistență socială și a instituțiilor de poliție privind procedura de adopție internațională (măsurile de protecție a copilului)						
	Numărul de copii adoptați		Numărul cazurilor de abuz față de copii adoptați			
	Adopție națională	Adopție internaț	Adopție națională	Adopție internaț.		
Anul...						
Anul...						
Anul...						

Copii refugiați, copii minorităților sau altor populații indigene (art.22, art.30)

Dacă există legi naționale privind reprezentarea legală a copiilor imigrați reieșind din statutul lor								
Dacă există un mecanism legal național de reprezentare a copilului imigrat, reieșind din interesul superior al copilului, în cazul separării acestuia de familia sa								
Dacă exustă un suport necesar (financiar, juridic, social, psihologic) de asistare a copilului în procesul de reprezentare a acestuia								
Dacă există specialiști în instruirea personalului în domeniu								
	Numărul de copii imigrați				Numărul de copii imigrați		Nr. de copii imigrați plasați în serv soc/comunit.	Nr. de copii imigrați plasați în instituții de stat
	Total	Copii cu statut de orfan	Copii în familie incomplete	Copii în familie completă	Adoptați de cet. RM	Adoptați de cetățeni străini		
Anul								
Anul								
Anul								

Copii cu dizabilități (art.23)

Dacă există mecanisme de implementare a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (ce ține de copii)												
Dacă există cadrul legal, precum și mecanism eficient menit să asigure intervenția timpurie, asistența medicală, asistența socială, psihologică, precum și asistența necesară în procesul de educație a copilului												
Ce măsuri de incluziune socială dispune statul pentru fiecare copil din fiecare categorie de dizabilitate?												
Dacă există o susținere adecvată (economică, socială, psihologică, educațională, juridică) a copilului cu dizabilitate și a părintelui/reprezentantului legal al acestuia?												
Ce prestații sociale sunt oferite copiilor cu dizabilități și reprezentanților lor legali (dacă cuantumul acestora ajunge la minimul de existență atât a copilului, cât și a persoanei care-l îngrijește)												
Ce măsuri de protecție socială sunt folosite, reieșind din interesul superior al copilului, în procesul dezinstituționalizării, în procesul instituționalizării, în procesul separării de familie, sau în procesul integrării în familie?												
Numărul de copii cu dizabilități												
Locomotorii			Senzorial (hipoacuzici)			Senzorial (deficiențe de vâz)			Mental			
Dizab severă	Dizab accentuat	Dizab. medie	Dizab severă	Dizab accent	Dizab. Medie	Dizab severă	Dizab accent.	Dizab. medie	Dizab severă	Dizab accent.	Dizab. medie	Dizab. medie
Anul												
Anul												

Ocrotirea sănătății (art.24)

Dacă există politici publice de asistență medicală gratuită copiilor						
Dacă există politici publice de intervenție timpurie						
Dacă există cadrul legal/ instituțional de asigurare a dreptului părintelui/reprezentantului legal de a-și exercita obligațiile de părinte în perioada aflării copilului său la staționar						
Dacă există mecanism de contestare a malpraxisului						
Dacă există suportul economic necesar din partea statului în domeniul ocrotirii sănătății						
Dacă există specialiști apți să instruiască personalul medical în domeniul drepturilor omului la ocrotirea sănătății						
		Numărul de copii înregistrați		Nr. de solicitări a asistenței medicale de urgență cu		
	La staționar	La domiciliu	Oferirea asistenței la domiciliu.	Oferirea asist. med. și transp. La IMSP		
Anul						
Anul						

Revederea periodică a plasamentului copilului, securitatea socială, nivelul de trai (art.25, art.26, art. 27)

Dacă există politici publice la nivel național privind revederea periodică a copilului în plasament (medical, social)								
Dacă există politici publice privind securitatea socială a copiilor								
Dacă există un act normativ/metodologie de evaluare dacă asistența socială în formă bănească acoperă minimul de existență a copilului și a adultului în grija căruia se află								
Ce măsuri sunt luate de Guvern la capitolul combaterii sărăciei în rândul copiilor								
Dacă există specialiști care ar oferi instruire copiilor cum să-și administreze banii de buzunar								
	Numărul de copii a căror nivel de trai este:							
	Sub minim de existență	La limita sărăciei absolute	La limita sărăciei extreme	Peste minim de existență				
Anul								
Anul								

Dreptul la instruire, timpul liber, recreere, activități culturale (art.28, art.29, art.31)

Ce măsuri există la nivel național de educație incluzivă a copiilor cu dizabilități, a copiilor imigranți, a copiilor orfani								
Dacă există politici publice la nivel național privind educația incluzivă a copiilor cu dizabilități și a copiilor cu nevoi speciale								
Dacă există politici publice la nivel național privind educația incluzivă a copiilor din familii defavorizate (ce fac parte din pătura socia-vulnerabilă)								
	Nr. de copii incluși în sistemul educațional dpă vîrstă					Nr. de copii incluși în sistemul educațional după categorii		
	1,5-6 ani	6-11 ani	11-16 ani	16-18 ani	18-23	Orfani	Cet. străini	Cu dizabilități
Anul								
Anul...								
	Nr. de abandon școlar (cuza)			Numărul de copii antrenați în activități extrașcolare				
	Angaj la muncă	Lipsa grijei părint.	Sărăcie	Sociale (voluntariat, proiecte comunit)	Politice (proteste, colectarea semnăt.)	Sportive	Artistice (centre de creație)	
Anul								
Anul								
Numărul de copii antrenați în activități școlare:								
<ul style="list-style-type: none"> - Membru al consiliului studentesc; - șef de clasă/grupă; - colaborează cu ziarul instituției de învățământ; - conducător de manifestații școlare/studentești; - participant la diferite concursuri (olimpiade) 								

Munca copilului (art.32)

Dacă există politici publice de protecție a copilului împotriva muncii forțate și premature						
Dacă există mecanisme la nivel național de restricționare a muncii copilului după vârstă, tipul de activități, programul de muncă.						
Ce măsuri dispune Guvernul pentru combaterea/prevenirea exploatării la munci a copilului, în special a muncii neoficiale.						
	Numărul de copii angajați în câmpul muncii			Nr. de abateri de la legislația vizavi de copii		
	14-16 ani	16-18 ani	18-21 ani			
Anul						
Anul						

Abuzul de droguri (art.33)

Ce politici publice la nivel național există la capitolul protecției copilului împotriva folosirii drogurilor și substanțelor psihotrope									
Dacă există politici publice de protecție a copilului împotriva folosirii acestuia la producția drogurilor și traficului ilicit de droguri și substanțe psihotrope									
Ce măsuri de reabilitare (medicală, socială, psihologică) și reintegrare socială a copilului consumator de droguri/substanțe psihotrope									
Statistica privind implicarea minorilor în sistemul infracțional privind producerea, traficul sau consumarea de droguri - MAI									

Exploatarea copilului (art.34, art.35, art.36)

Dacă există politici publice la nivel național privind protecția copilului împotriva oricăror forme de exploatare sexuală și abuz sexual								
Dacă există politici publice privind protecția copilului împotriva răpirii, vânzării, traficului de copii în orice scop și formă								
Ce măsuri legale există la nivel național de identificare a copiilor – victime a traficului, exploatării sexuale și măsurile legale de reabilitare existente.								
	Nr. de copii exploatați sexual	Nr. de copii abzați sexual	Nr de copii traficați în scop:					
			Economic	Sexual	De prelevare a organelor	Alte forme		
Anul								
Anul								

Tortura, relele tratamente, implicarea copiilor în conflictele armate (art.37, art.38)

Dacă există politici publice de protecție a copilului împotriva torturii, tratamentelor inumane și degradante
Ce măsuri de reabilitare există la nivel național a victimelor (copii) torturii, tratamentelor inumane și degradante

Dacă statul oferă susținerea necesară pentru prevenirea și combaterea fenomenului torturii față de minori (economic, social, psihologic, educațional):								
<ul style="list-style-type: none"> - dacă se alocă bani suficienți în buget; - dacă se oferă consiliere/terapii psihologice atât minorilor, cât și oficialilor în custodia cărora se află temporar; - dacă colaboratorii instituțiilor de stat beneficiază de instruire periodice pentru a preveni fenomenul de tortură și rele tratamente față de minori.. 								
Dacă există politici publice de protecție a copilului împotriva implicării acestora în conflicte armate								
Ce măsuri de reabilitare la nivel național există de reabilitare a copiilor implicați în conflicte armate								
	Numărul de copii, victime ale:				Nr. de copii victime reabilitați (în cadrul instituțiilor de stat) în urma:			
	Torturii	Tratament inuman	Tratament degradant	Participanți la conflicte armate	Torturii	Tratament inuman	Tratament degradant	Participanți la confl. armat
Anul								
Anul								

Justiția juvenilă (art.40)

Dacă există politici publice de reabilitare/resocializare a copiilor aflați în conflict cu legea								
Dacă există cadru instituțional de reeducare/resocializare a minorilor aflați în conflict cu legea								
Ce măsuri legale există la nivel național menite să protejeze copilul de implicarea acestuia în activități ilegale								
Numărul de infracțiuni săvârșite de minori:								
	După categoria de infracțiune				Anul	Anul	Anul	
	Contra vieții și sănătății persoanei							
	Contra păcii și securității omenirii							
	Contra libertății, cinstei și demnității persoanei							
	Contra vieții sexuale							
	Contra patrimoniului							
	Contra drepturilor politice, de muncă							
	Contra familiei, minorilor							
	Contra sănătății publice							
	Infracțiuni ecologice							
	Infracțiuni economice							
	Infracțiuni IT							
	Infracțiuni în domeniul transportului							
	Contra securității publice și ordinii publice							
	Contra justiției							
	Contra autorității publice și securității de stat							
	Abateri legale săvârșite de minori		Numărul de minori în conflict cu legea			Anul	Anul	Anul

	Contrav.	Infrațiuni	Numărul de minori arestați			
Anul			Numărul de minori reținuți			
Anul			Nr. de minori condamnați			
			Nr. de minori ce au săv infracț. Deosebit de grave pînă la vîrsta de 14 ani			
			Nr. de minori ce au ispășit pedeapsa cu închisoare			
			Total			